

MARTINSKÝ Evanjelik

2007/1

ROČNÍK 14

Deti alebo vnúčatá nech sa naučia mať v zbožnej úcte predovšetkým svoj dom a odvdávať sa svojim predkom, lebo to je príjemné pred Bohom.

1Tim 5, 4

Deti rodičom

Vianočný koncert 2006

Podľa toho poznávame, že milujeme Božie deti, keď milujeme Boha a plníme Jeho prikázania.

1J 5, 1-2

Jozef Juráš

MODLITBA VÄZŇA – KŇAZA

Milosrdný Bože, Otče milostivý,
Útočisko moje, Hrad môj, Skryša istá,
láska Tvoja vedie, všetky tvory živí,
tou láskou objímaš i mňa dozaista.
Skloň sa k mojim drahým, cvič ich v bázni svojej,
veď milosťou svojou ich rozum k múdrosti,
povolávaj menom, svojimi nás zovej
a skorým zhladnutím srdcia rozradosti.

Pane Jezu Kriste, drahý Spasiteľu,
očisť moje srdce od poškvŕn a hriechov,
cez súženia veď ma k vífaznému cieľu,
zostaň so mnou, v križi buď útechou.
Svetlo sudcom mojim krásu nech ožiari
spoločenstva Tvojho aspoň v tomto bode:
Zatiaľ ja mám s Tebou slobodu v žalári
kým oni bez Teba žalár na slobode.

Bože Duchu Svätý, Utešiteľ pravý,
naplň ducha môjho ako učeníkov
smelosťou ohnivou, by do sveta pravdy
dal svedectvo pravdy silou prevelikou.
Navštív darom svojim ľud môj pod Tatrami:
láska, radosť, pokoj v ňom nech prekvitajú,
kosti suché postav, obživ medzi nami,
mládež nech rozumie vôle Božej taju.

Trojediný Bože, Trojica presvätá,
služobníka svojho vrúcne vyslyš vzdychy,
detinskú dôveru, čo je k Tebe vzňatá,
nádejou slobody roznieť v plameň tichý.
Z hlbokosti tiesne volám k Tebe, Bože,
zbav ma strachu srdca, duše nepokoja.
láska Tvoja kalich horký preniesť môže,
ak ho však mám vypíť, staň sa vôľa Tvoja! Amen.

ŽIME NAPLNO V JEHO CIRKVI!

K Á Z E Ň
Mat 5, 13-16

Kritici kresťanstva tvrdia a ich hlas je čoraz intenzívnejší, že kresťanská cirkev je prežitou inštitúciou. Že síce prináša nejaké poslanstvo dobra a lásky, zachováva nejaké tradície a učenie, koná nejakú charitatívnu službu, ale ako táká stojí na okraji spoločnosti a je v podstate nepotrebná. Ak myslia na cirkev uzavretú vo svojich bohoslužobných priestoroch, ustrnulú v tradicionalizme, cirkev bez schopnosti oslovit' súčasných ľudí, tak zrejme majú pravdu. Proti takejto cirkvi ostro vystupoval aj jeden z najznámejších teológov Dietrich Bonhoeffer svojou teológiou tzv. nenáboženskej interpretácie kresťanstva, keď hovoril: „Kristus nepriniesol nové náboženstvo, ale nový život.“ Ten musí byť viditeľný nielen v kostole, ale všade v spoločnosti. Nechápal cirkev ako uzavretú spoločnosť, oddelenú od diania v tomto svete, ale ako naplno angažovanú na radosť i bolesti tohto sveta, plne zodpovednú za dianie v ňom.

Pán Ježiš hovorí o svojich nasledovníkoch: „Vy ste soľ zeme, vy ste svetlo sveta.“ Jedlo bez soli je bez chuti. Nevidno ju síce, ale cítiť jej prítomnosť. Ale aj posolstie treba správne. Soľ musí byť rovnomerne rozptýlená. Ak by niekde ostal kryštálik, drobný zhluk soli, chuť jedla je odporná. Cirkev, ktorá žije uzavretá sama do seba, a teda len pre seba, stáva sa odpudivou. Podobne je to aj so svetlom. Ak sa vloží pod nádobu, môže síce svietiť, ale iba ak pre nejakého mravčeka, aj to nevieme, či by vôbec o to stál. Aj malé svetlo v otvorenom priestore je viditeľné a prežiarí veľkú temnotu. Cirkev vo svojej službe evanjelia, otvorená tomuto svetu, je viditeľná a príťažlivá.

Kritici kresťanskej cirkvi ďalej tvrdia, že duchovná túžba a hľadanie rastie, ale nezameriava sa na cirkev. Ľudia nechcú nikam patriť a formálne sa organizovať, chcú žiť svoju vieru sami pre seba. Som do veľkej miery k takémuto hľadaniu skeptický. Priblížil by som to nasledujúcou ilustráciou.

Pred viacerými rokmi sme navštívili najznámejšiu katedrálu vo Viedni – chrám sv. Štefana. Je to naozaj nádherná a monumentálna stavba. Denne ju navštívi veľké množstvo turistov. Aj vtedy tam prechádzali skupinky či jednotlivci, obzerali, postávali, meditovali. Pri jednom z postranných oltárov stál kňaz. Mal na sebe liturgické rúcho a v tichosti podľa všetkých poriadkov katolíckej cirkvi celebroid omšu – sám sebe. Možno bol čas omše a nik neprišiel, možno to bola jeho osobná bohoslužba. V každom prípade tam pôsobil ako cudzorodý prvok, niečo exotické. Pritom len on jediný tam bol za správnym účelom, len jeho konanie dávalo zmysel aj existencii tej katedrály, ktorá bola postavená pre-

dovšetkým na službu Bohu. Cudzí a exotickí tam boli skôr tí ostatní. Mohli sa síce oduševňovať, precitovať duchovnú inšpiráciu, ale stále boli mimo. Ich prítomnosť tam nedávala zmysel. Podobne mi to pripadá, keď niekto tvrdí: ja nemusím patriť do cirkvi, viera v Boha je moja súkromná vec a stačí, keď ju mám vo svojom vnútri. Boha môžem vnímať aj v prírode alebo inde.

Tak sa môžeme pýtať, kam smeruje takéto duchovné hľadanie. Je jeho výsledkom medzi nami viac lásky, viac pokoja? Sme ku sebe lepší. Žije sa lepšie chudobným, máme viac úcty voči sebe, k životu, k životnému prostrediu, je viac nádeje, optimizmu, viac radosti? Bol by som veľmi rád, keby sme mohli odpovedať jednoznačne kladne aspoň na jednu otázku. Skôr sa hovorí o vzrastajúcom napätí náboženským, etnickým, sociálnym, o zvýšení ohrozenia vyplývajúceho z devastácie životného prostredia atď... V ekonomicky vyspelom svete sa čoraz viac hovorí o prudkom náraste depresií, čo má rozmer takmer epidémie. Jeden z článkov v časopise „Týždeň“ sa nazýva Liečba zmyslom. Jednu z príčin vzniku depresií vidí v tom, že to, čo žijeme, nepovažujeme za zmysluplné, teda vedíme prázdny život napriek materiálnemu blahobytu. Analogicky aj duchovné hľadanie bez cirkvi, a teda bez Krista vedie na scestie alebo do prázdnoty. Je prejavom duchovného egoizmu, ktorý si vytvára bohov, akí mu vyhovujú, a slúži im spôsobom, aký sám uzná za vhodný. Musíme sa pýtať: Nie je to až priveľmi rozšírená modloslužba dneška, to, že duchovné hľadanie smerujeme vlastne sami k sebe? Nie je to v príkrom rozpore s nárokom Pána Ježiša Krista, ktorý hovorí o zapieraní seba samého, dokonca o zomieraní seba samému, aby sme mohli žiť pre Neho a pre našich blížnych a následne teda v Jeho cirkvi? Ak niekto zameriava celé svoje životné úsilie primárne na seba a je v tom dôsledný, nie div, že objaví predovšetkým depresiu, prázdnotu a začne strácať zmysel. Veď Písmo zreteľne hovorí o človeku ako o hriešnom a stratenom. Stratenom a bez nádeje – bez Krista.

Práve preto nás Pán Ježiš pozýva k sebe, aby sme nemuseli byť tak zúfalo odkázaní sami na seba. A dáva nám spoločenstvo jedného s druhým, aby sme sa vzájomne podporovali na tejto ceste za Ním. Jeho cirkev tu nie je prázdnu inštitúciou, ale ponúka celkom konkrétne a zrozumiteľné znaky Božej prítomnosti – Jeho slovo, sviatosti. Nie je o sebeckom hľadaní duchovných hodnôt, ale je tu spoločenstvo bratov a sestier, cez ktoré môžeme prijímať mnohé uistenia o správnosti nasledovania Pána Ježiša Krista. Preto je Jeho cirkev tak veľmi dôležitá a preto s ňou Boh spája zaslúbenia víťazstva a života. Pán Ježiš Kristus hovorí o svojej cirkvi ako o tej, ktorú nepremôžu ani brány záhrobia. Označuje ju ako svätú, čistú, bez poškvrny a vrásky, ako nevestu. On sám je hlavou cirkvi. Ak sa Jeho cirkev vo vedomí dnešného človeka dostáva stále viac na okraj, je to pre nás výzvou k znovuobjaveniu zmyslu a poslania takej cirkvi, ktorá životu dáva tú správnu chuť, jasné svetlo a teda ozajstnú kvalitu a zmysel, ktorá žije v osobnom vzťahu so svojim Spasiteľom, a tí, čo k nej patria, vo vzájomnej láske. Takáto cirkev je príťažlivá a oslovuje mnohých pre nasledovanie Ježiša Krista k osobnej, živšej a hlbšej viere. Amen.

JÁN HROBŇ,
zborový farár

Apoštol Pavol
2 List Korintským 8, 1–15, 9, 6–9

ZBIERKA V MACEDÓNII

Chcem, bratia, aby ste vedeli o milosti Božej, ktorej sa dostalo macedónskym zborom, že v mnohých skúškach súženia hojnosť ich radosti a ich veľká chudoba rozmnožila bohatstvo ich štedrosti. Dosvedčujem, že dali podľa možnosti aj nad možnosť. Sami od seba a veľmi naliehavo nás prosili, aby sa mohli zúčastniť na dobročinnosti a na službe svätým. Áno, nad naše očakávanie aj samých seba oddali predovšetkým Pánovi a z vôle Božej potom aj nám. Preto sme napomenuli Tita, aby toto dielo lásky medzi vami aj dokončil, ako ho započal. A vy ako sa rozhojňujete vo všetkom: vo viere a v reči, v poznaní a všetkom snažení aj v láske, ktorú sme vzbudili vo vás, tak sa rozhojnite aj v dobročinnosti. Nevravím to ako rozkaz, ale horlivosťou iných skúšam aj úprimnosť vašej lásky. Veď poznáte milosť nášho Pána Ježiša Krista, že hoci bol bohatý, schudobnel pre vás, aby ste vy zbohatli Jeho chudobou. Len radu vám dávam v tomto, veď to je prospešné vám, ktorí ste už vlani začali nielen skutkom, ale aj dobrou vôľou; dokončíte teda teraz dielo, aby tak vašej ochotnej dobrej vôli zodpovedal aj výsledok podľa toho, čo máte. Lebo, keď je ochota, vítaná je podľa toho, koľko kto má, a nie podľa toho, čo nemá. Veď nejde o to, aby sa iným uľavilo a vám priťažilo, ale aby bola rovnosť. Vaša terajšia hojnosť nech pomôže ich nedostatku, aby ich hojnosť pomohla nedostatku vášmu, a tak nastala rovnosť; ako je napísané: Kto mal mnoho, nemal navyše, a kto málo, nemal nedostatku.

Toto však hovorím: Kto skúpo rozsieva, skúpo bude aj žať; kto však hojne rozsieva, hojne bude aj žať. Každý (nech dá), ako si umienil v srdci, nie z neochoty alebo z prinútenia; lebo ochotného darcu miluje Boh. A Boh má vo všetkom rozhojníť pri vás svoju milosť, aby ste vo všetkom mali vždy dostatok všetkého (pre seba), aj nadbytok pre každý skutok, ako je napísané:

*Rozsypal, dal chudobným,
jeho spravodlivosť trvá naveky.*

2. SVIATOK VIANOČNÝ, 26. 12. 2006, MARTIN

SVEDČIŤ JEŽIŠA KRISTA

Stíšme sa k modlitbe:

Keď sa zmráka a zapadá slnko, matka sliepočka pripraví svoje hniezdo na noc. Keď sa jej kuriatka zhromaždia pod krídla, zaplaví ich svojou Božou láskou. Je úžasné cítiť jej tlkot srdca a byť pri nej počas celej noci, aby mladé mohli nájsť pokoj a odpočinok, a potom obnoviť svoju zajtrajšiu pieseň. Amen.

Mt 23, 37–39

Ježišova lamentácia nad farizejmi:

**Jeruzalem, Jeruzalem, ktorý vraždíš prorokov a kameňuješ tých, čo boli posiela-
ní k tebe! Koľko ráz som chcel zhromaždiť tvoje deti, ako si sliepka zhromažđu-
je kuriatka pod krídla, a nechceli ste. Ajhľa, zanecháva sa vám dom váš pustý.**

Lebo hovorím vám: Neuvidíte ma odtiaľ až dovtedy, dokiaľ nepoviete:

Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom!

Milí bratia a sestry!

Včera, na 1. sviatok vianočný, sme si pripomenuli narodenie Ježiša Krista. Dnes nám pamiatka na mučenika Štefana pripomína, že Vianoce nie sú len oslavou Ježišových narodenín. Keby sa náš príbeh o Kristovi skončil tým, že sa narodil, bolo by to veľmi málo. Podobne keď máme narodeniny my, tak si nepripomínáme len ten deň. Nejedem človek pri svojom sviatku bilancuje, za čo je vďačný, čo dovtedy prežil, kam ho život zavial, vďaka komu a kam smeruje. Narodeniny nám pripomínajú život v jeho komplexnosti.

Život Ježiša Krista sa nám práve na Vianoce, na Jeho narodeniny, pripomína v širokom spektre. Ako kresťania veríme, že Kristus sa nielen narodil, ale žil na tejto zemi, hlásal kráľovstvo nebeské, zomrel za naše hriechy a vstal z mŕtvych. Od svojho verejného účinkovania a po svojom vzkriesení mal mnoho učeníkov a svedkov, ktorí tvorili prvé spoločenstvo kresťanskej cirkvi. Učeníci boli oslovení Kristovou celkovou osobou, teda kým bol, komu sa venoval, čo hlásal, ako žil. Jeho nasledovníci, podobne ako my dnes, žili vedení Duchom Svätým, ktorého nám Kristus zanechal, a verili, že vďaka Božej milosti môžeme žiť s Bohom večne. Hoci Kristus zasľúbil svoj druhý príchod, ktorí Jeho učeníci intenzívne očakávali už vo svojej dobe, zakúšali tiež, že Kristus je vždy tam, kde sa dvaja alebo traja zídu v Jeho mene. Hoci by sme mohli byť spolu s učeníkmi odsúdení za mnohé naše prešľapy, nedokonalosti, hriechy; podobne ako oni, aj my sme zažili nejednoukrát, že Boh je zhovievavý a láskavý a Jeho milosť trvá naveky.

Význam Kristovej osoby je neobyčajne bohatý! Nestačí, aby sme zostali len pri jeho narodeninách! Vianoce zároveň znamenajú, že Boh s nami ráta ako so svojimi svedkami. Mučeník Štefan a ďalší mučeníci boli v prvom rade Kristovi svedkovia. Slovo „martyr“ v Novej zmluve znamená svedok. Už prví kresťania mali svoju základnú úlohu zakódovanú práve v tomto poslaní – svedčiť (teda nie podľa novšieho významu nechať sa mučiť). Hoci význam mnohých vyústilo v ich nedobrovoľnú smrť, Štefan i ďalší museli najskôr žiť to, čo sa ich osobne dotýkalo. Štefan patril k siedmim diakonom, ktorí mali

na starosti distribúciu jedla núdznym, a tak pomáhali učeníkom v ich práci. Zároveň bol vynikajúcim a múdрым rečníkom a dokázal obhájiť svoju vieru aj pred odporcami a židovským súdom. Štefan svojou službou a tým, kým bol, žil život svedectva, a nakoniec aj jeho mučenícka smrť bola konkrétnym vyznaním viery.

Ako teda najlepšie svedčiť nielen o Kristovi, ale svedčiť Krista, teda priznať Ho ako realitu našich životov v dnešnej dobe? Nie je to jednoduchá úloha opísať, no prečítaný kázňový text, ktorý predstavuje jednu z najznámejších lamentácií Ježiša Krista, nám to približuje v novom svetle. Hovorí o tom, ako by sme svedčiť nemali. Ježiš Kristus a svedectvo Jeho nasledovníkov sú totiž neoddeliteľné. Musia ísť ruka v ruke, lebo ak si národ zničí svojich prorokov a učeníkov, hoc' sú aj nedokonalí, potom keby sa Kristus aj dvetisíckrát narodil, nestačilo by to. Tento Ježišov žalospiev nepatrí celému izraelskému národu, ale predovšetkým farizejom.

Už v čase babylonského zajatia sa vážení mužovia pevne rozhodli, že po návrate do Jeruzalema budú brať Pánov zákon s najväčšou vážnosťou a zabránia akémukoľvek zmiešaniu s pohanským svetom a myslením. Aj preto ich volali oddelenými, farizejmi. Tento vývin ich svedectva viery však nepokračoval správne. Zákonu síce začali pripisovať absolútnu platnosť, no prepadali legalite zachovávanía zákona iba navonok. Zanedbávali vnútorné zmýšľanie a postoj srdca. Inak povedané, báli sa otvoriť tej komplexnej Božej osobe, ktorá prišla na tento svet, aby ho spasila, a nie odsúdila. Na druhej strane boli farizeji hrdí na svoju vernosť zákonu, a tak začali hľadať viac seba ako Boha. Ich skutočná zbožnosť sa tak prevrátila na povrchnú. O svätosti dokázali hovoriť, ale nedokázali ňou žiť. Dokázali prijímať svoju dávnu tradíciu, ale nedokázali prijať Krista ako komplexnú osobu.

Bratia a sestry, v dnešnej postkomunistickej dobe – mohli by sme povedať po takom našom návrate z babylonského zajatia, keď sme dostali slobodu vyznania, nesmieme zanedbať svedectvo, ktoré nám zanechal Kristus vo svojej osobe. Svedectvo svojej milosti, ktoré nás nechce vracáť do stredoveku, ale pozýva nás k obnove vzťahu s Bohom, blížiť sa k tomu zámeru, pre ktorý nás stvoril. Každý kresťan má možnosť, ale aj povinnosť svedčiť o Bohu tak, aby to komplexnú osobu Krista a Jeho obrovskú milosť vystihovalo v našej dnešnej dobe. To znamená, nielen presadzovať Boží zákon ako niečo, čo už máme dostatočne dobre overené, preskúmané a zažitú. Ale z toho, čomu sme sa v Kristovi už otvorili, preskúmali a zažili, z toho postoja sa otvorí aj tomuto svetu. Nestačí samotná zvesť o Kristovi, ak nejde ruka v ruke so situáciami, v ktorých zneprijemní, ohrozí a následne zbúra niečo z našich vystavaných predstáv, niečo z našej hriechnosti. Každý z nás by si mal nájsť jednu konkrétnu oblasť, ktorá mu nie je ľahostajná a ktorú by chcel zmeniť, ako napríklad vzťahy s ľuďmi, s ktorými žije alebo pracuje, a vytrvalo skúmať túto oblasť. Nie tak, aby sme presadili niečo, čo nám je už dávno jasné, ale tak, že to, na čom nám záleží, prijímame ako výzvu, na ktorej môžeme pracovať, ktorú môžeme s Božím vedením a pomocou objasniť a riešiť, tak pre seba, ako aj pre naše okolie. Farizeji zostali visieť na svojich vlastných predstavách a to spôsobilo aj sklamanie z ich zbožnosti. Nielen druhí ľudia, ale samotný Kristus im vytýkal a nakoniec žalostil, že nežijú to, čo hlásajú, a tak v konečnom dôsledku rúcajú nielen jeruzalemský chrám – pýchou zbožnosti, ale aj Krista ako ten komplexný chrám ich života a vlastne im potom ostáva už len prázdnota a pustota. Kde niet Krista, tam neostáva nič zo zbožnosti, hoci „môžeme byť na ňu hrdí“.

Žiť Kristovo svedectvo v dnešnej dobe je veľmi ťažká úloha, keď napríklad naša cirkev je stále poznačená minulým režimom. Hovoríme si, že nemáme veľa súčasných verej-

ných osobností ani prorokov, ktorí by nám mohli nepretržite ukazovať ten správny smer. Avšak z iného pohľadu sme akoby na svätej pôde, podobne ako izraelský národ, lebo znamená to veľmi veľkú mieru zodpovednosti nás všetkých, nielen farárov, laikov, učiteľov či biskupov, ale i ďalších ľudí, ktorých v živote stretávame. Potrebujeme spolupracovať a otvoriť sa Božej milosti v oveľa väčšej miere. Treba nám v širokom časovom rozpätí veľmi veľkú trpezlivosť, aby sme tú obrovskú Božiu milosť dokázali interpretovať aj prakticky, tak ako to robili svedkovia Boží, ktorí k zvesti o tom, že sa Slovo stalo telom, nebáli pridať celý svoj život. Nám môže pomôcť, že sa otvoríme tomuto svetu v rôznych úlohách, tak ako to robia napríklad školy alebo rôzne inštitúcie, ktoré sú podporou pre cirkev, zameriavajú sa na špecifické odbory, keď „zadresňujú“ rôzne problémy, berú ich do vlastných rúk a riešia ich, teda nečakajú, že im ich niekto zhora od nejakej oficiálnej štruktúry nariadi alebo zmení. Tá zodpovednosť je z Božej milosti a moci len a len na nás. Tak ako na tomto mieste, u nás v Martine, nezostal zatvorený pre seba, ale to, čomu sme sa naučili jeden od druhého, brať do vlastných rúk a odovzdať do tých kruhov, v ktorých sa pohybujeme. Nemáme sa čoho báť, ani tohto sveta, našou úlohou je predovšetkým otvoriť sa tomuto svetu, odovzdávať z toho, čo sme s Kristom zažili nie ako koneční radcovia, ale ako nekoneční skúmatelia veľkej Božej milosti tu na tejto zemi. Keďže cirkev je zložená z veriacich ľudí, ktorí sú hriešni, je úplne prirodzené, že sa cirkev, že sa my ako kresťania, musíme neustále reformovať. Inak by sme už dávno boli „v nebi“ a stratili svoje poslanie tu na zemi. Stále sa mení na obraz Boží nie je v našej moci, ale v moci Božej, ktorá nás k tomu zvlášť počas týchto vianočných sviatkov cez svoje slovo nabáda.

Bratia a sestry, keď nás vianočné sviatky povzbudia, že Kristus prišiel do nášho života preto, aby sme aj my mohli prísť do života nielen večného, ale vstupovali i do toho nášho, súčasného, pozemského, do sveta, ktorý nie je iba niekde mimo nás, ale predovšetkým v hĺbkach našich vlastných srdc. To je ten najdôležitejší misijný príkaz, aby sme sa neuzatvárali pred komplexnosťou Božej osoby a jeho prenesmiernej milosti, ktorá má až takýto dosah. Keď si slietka zhromažďuje kuriatka pod svoje krídla, znamená to, že ich chráni a nechce, aby sa im stalo zle. Keď si kuriatka posadajú pod jej krídla, sú v bezpečí, počujú, ako jej tlkoc srdce, a po takomto oddychu sú schopné žiť a rásť s novou silou; obrazne povedané: zaspievať novú pieseň nádeje. Vianoce nás upozorňujú, že Boh nechce, aby sa nám stalo zle, nechce našu záhubu, nechce, aby sa zrútil chrám Jeho tela – teda cirkvi. Naše predstavy o tom, ako Boh pôsobí, sa môžu zrútiť, ale Boh nechce, aby sa zrútil náš život s Ním. Chce ho obnoviť na tej najosobnejšej rovine, v našom vlastnom svedomí a duši, pretože nám odhaľuje hĺbku našej hriešnosti, a teda potreby Božej misie v nás samých. Len z takejto vnútornej cesty budeme môcť svedčiť a reformovať nielen cirkev a spoločnosť, ale tento svet, tento náš svet, ktorý sami vytvárame všade tam, kde sa nachádzame.

Tak ako pri narodeninách si človek pripomína tie najosobnejšie veci, ktoré ho postretli a možnosti, ktoré ho ešte čakajú v budúcnosti, zvest' Vianoc nám pripomína vziať naše vlastné srdce vážne, ako tú najrozsiahlejšiu pôdu, na ktorej môžeme z Božej milosti urobiť ešte veľmi veľa úžasných objavov. Nech nás všetkých na ceste našich vlastných srdc Boh požehnáva, ochraňuje a vedie k radosti.

Veď počas obidvoch vianočných sviatkov si pripomíname, že Boh prichádza vo svojej nekonečnej láske do tohto sveta, aby sme zo srdca celým svojim životom mohli svedčiť Jeho. Amen.

Milí bratia a sestry,

oznamujem vám, že od 1. 1. 2007 odchádzam do Prahy na študijný pobyt na neurčitú dobu do Stredoeurópskeho centra misijných štúdií. Vnímam to ako Božie milostivé vedenie, tak ako to bolo aj počas môjho trojročného pôsobenia v Martine, za čo s radosťou ďakujem Pánu Bohu. Svoj odchod zároveň vnímam tak, že aj naďalej budem s vami spolupracovať; ako váš spolupracovník zvonka. Toto je niečo úplne bežné v dnešných časoch, že sa takýmto spôsobom podporuje práca v cirkvi. Už teraz sa teším, keď sa budeme vídať. Konkrétne začiatkom februára náš martinský cirkevný zbor v spolupráci s Dongan partnerským zborom v Souli organizuje tábor pre našich konfirmandov a mládež. Teším sa, že budem môcť byť medzi vami počas tohto podujatia.

Ďakujem vám, osobitne môjmu šéfovi farárovi Jánovi Hroboňovi, všetkým jeho i mojim spolupracovníkom, ako aj tým, ktorí už nie sú medzi nami, predovšetkým bratovi farárovi Jánovi Bohdanovi Hroboňovi; ďakujem všetkým učiteľom Biblickej školy za priateľstvo a za všetko, čo som sa od nich mohla naučiť. Nie je veľa takých ľudí, pri ktorých by mnohí mohli rásť duchovne aj profesionálne, tak ako som to ja mohla prijať práve u vás v Martine. To najdôležitejšie, čo som získala z milosti Božej, je predovšetkým inšpirácia a motivácia k správnej službe v našej cirkvi a spoločnosti. Vďaka za to patrí i celému cirkevnému zboru, pretože bez vás by som nemohla konať toto poslanie. Rada sa budem, aj s rodičmi, medzi vás vracaf ako do svojho duchovného domova. Prosím, ak som niekomu ublížila, odpustite mi. Nebolo to úmyselne, ale zo slabosti.

Prajem vám krásne požehnané Vianočné sviatky a pevné, aj to duchovné zdravie v novom roku. Ešte raz ďakujem!

KATKA SUCHÁ, EV. A. V. FARÁRKA

Katka Suchá medzi nás, do Martina, prišla na dvakrát, najprv na rok. Bola plná optimizmu a entuziazmu, videla veci a organizovanie inak, a najmä s „americkým“ úsmevom. Veľa sme spolupracovali pri pripravách stretnutí mládeže a iných podujatí najmä v našom zbere. Pracovala dlho do noci, potom ráno sme ju mohli nájsť hore až tak okolo 11-tej; takýmto typom sa vraj hovorí sova.

Druhékrát sa sem vrátila na dlhšie a všimla som si posun a rast. Trošku zväznela, ale tie jasné oči a široké srdce má stále. Zlepšila sa aj v slovenčine, hoci svoje najhlbšie myšlienky a túžby (po dlhom študijnom pobyte v USA) vie asi lepšie vyjadriť v angličtine. A možno na ne nie sú niekedy ani slová. Myšlienky a túžby, s ktorými sa mi občas zverila, mali závan proroctva a veľkej lásky vychádzajúcej z Boha, ktorého miluje. Ona si to, že je Ním milovaná, nielen uvedomuje, ale z toho žije. Vidí veci také, aké by mohli (a mali) byť, a to je veľký dar. Myslím, že práve takíto ľudia spôsobujú zlom v dejinách, v dejinách našich životov, v spoločnosti.

Vstup do jej tak trochu nezávislého sveta a priateľstva dá námahu, a možno preto má menej priateľov, ale zato hlboko spriaznených a nezameriava sa na veľa povrchných vzťahov s ľuďmi. Hoci to niekoho aj zraní, musí sa s touto jej slobodou vyrovnaf sám v sebe.

Katke veľmi ďakujem spolu s Romanom aj za to, že bola a je pre nás veľkým povzbudením tak v minulosti pre náš vzťah, ako aj pre naše „ekumenické“ manželstvo. Vidieť, ako sa to dá, a že poctivý vnútorný zápas vedie k inakosti, ktorá aj bolí, ale zároveň prináša milosť vidieť inak, lebo otvára zrak srdca k tomu, na čom záleží.

Pre mňa je Katka človek, s ktorým aj keď nie som stále a stretnem ju po dlhom čase, vždy si máme čo povedať, a tak priniesť do nášho priateľstva požehnanie.

JANKA MINEKOVÁ

Hospodin je môj pastier

V nedeľu 22. januára 2007 sme si v našom zbere na slávnostných službách Božích s vďačnou radosťou, no i s nostalgiou v srdci pripomenuli pamiatku Jána Bohdana Hroboňa pri 1. výročí jeho odchodu do večnosti.

Pri tejto príležitosti nás navštívila veľká skupina členov Evanjelického a. v. zboru z Hanušoviec nad Topľou – dva hanušovské spevokoly s dirigentkou – hanušovskou farárkou, sestrou Evou Kolesárovou. Po službách Božích sa veriaci oboch zborov zúčastnili na Národnom cintoríne na pietnej spomienke pri hrobách Jána Bohdana Hroboňa a Daniela Veselého.

Popoludní sa v Biblickej škole kona-

lo bohato navštívené spomienkové podujatie na JBH. Duchovné slovo predniesla Eva Kolesárová. Vďačne spievali dva martin-ské a dva hanušovské spevokoly.

Spomienky predniesli Igor Mišina, Ján Žingor, Miloš Kovačka a Ján Hroboň. Premietali sa fotografie a video. Zazneli úryvky z kázni JBH a Áronovské požehnanie v jeho podaní.

Spievali sa obľúbené piesne Nádeje tých, čo sa kajú a Hospodin je môj pastier. Rozchádzali sme sa s horúcou túžbou v srdci prevziať posolstvo JBH a prispieť k duchovnej obnove v našej evanjelickej cirkvi a v slovenskom národe.

J. B. Hroboň v Hanušovciach nad Topľou a jeho odkaz

Ján Bohdan Hroboň pôsobil v Hanušovciach nad Topľou od roku 1982 do roku 1993. Ja som ho poznala ako študentka koncom 50-tych rokov na stretnutiach evanjelickej mládeže v Bratislave na Konventnej ulici. Vedela som, že je potomkom rodu významných ev. farárov a národných dejateľov, preto som bola jeho príchodom do Hanušoviec nesmierne potešená. V tom čase som síce žila v Košiciach, ale víkendy som väčšinou trávil s rodičmi, takže som bola členkou Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Hanušovciach nad Topľou. Nebola som síce v centre diania, ale počas bohoslužieb a stretnutí som sledovala úžasné premeny v našom cirkevnom zbere po príchode Hroboňovcov. Naš zbor bol početne veľký so 6 filiami a ťažkými podmienkami, čakajúci nielen na duchovné prebudenie, ale celkový rozvoj.

V prvom rade začal intenzívny modlitebný život. Brat farár dokázal osloviť a podnietiť túžbu po Bohu a živom kresťanskom spoločenstve. Zapojil do práce celú svoju rodinu – manželku a 6 detí. Kostol sa naplnil tak, že sa zdal primálny pre taký počet veriacich. Zakrátko sa začala stavať fara a to bol ďalší div. Od tamojších presbyterov viem, že na stavbe neraz pracovalo aj vyše 100 dobrovoľníkov – brigádnikov a fara bola v krátkom čase hotová. Mala aj veľkú zborovú miestnosť, čo prijali so značnou

nevôľou vtedajší komunistickí predstavitelia. Bola to veľká milosť Božia, že to prešlo, a tak deti a mládež sa mali kde schádzať a pracovať. Boli to nezabudnuteľné a mimoriadne požehnané roky. Vo filiách – Petrovce a Hermanovce – si postavili kostoly. Vznikli štyri spevokoly. Mimoriadne som obdivovala tichú, pokornú manželku brata farára Milušku, mamu 6 detí, ktorá popri tom bola zborovou organistkou, aj členkou spevokolu dospelých. Vďaka cieľenej hudobnej výchove mládeže a spevokolu Effata pod vedením syna Bohdana sa objavili talenty a prebudila túžba po vzdelaní. Hanušovský zbor má v súčasnosti dokonca štyri organistky. Veľkým obohatením a pozvubením boli početné návštevy z celého Československa a Európy.

Vnímala som, že prostredníctvom duchovno-kultúrnej úrovne cirkevného zboru rastie aj úroveň mesta a príľahlých obcí. Pestovali sa i pekne neformálne kresťanské vzťahy s katolíkmami. Všetko toto veľmi pozitívne hodnotili predstavitelia mesta hlavne po roku 1989 a J. B. Hroboňovi po jeho odchode udelili čestné občianstvo.

Ako po rokoch hodnotil svoje pôsobenie v Hanušovciach J. B. Hroboň, dokumentuje časť jeho listu Hanušovčanom pri príležitosti Stretnutia rodákov 5. septembra 2004, ktorý bol uverejnený v rovnomennom bulletine. Píše: *To, čo sme v Hanušovciach prežili, považujem s odstupom času čím ďalej tým viac za jeden veľký div a zázrak Boží. Poitom za výsledok obetavosti a lásky mnohých našich cirkevníkov všetkých generácií, vrátane mojej manželky a detí. Ale to bol aj výsledok tých, ktorí pomáhali účinne, ale z pozadia, trochu schovaní, lebo by im to vtedajší oficiálni ideológovia neodpustili. Ja sa dovoľm priradiť až na koniec, lebo hoci na jednej strane som od únavy a napätia doslova padal na nos, na druhej strane som si vedomý mnohých chýb a nedostatkov, ktoré za mňa dobré duše napravovali.*

Vážení, milí a drahí Hanušovčania,

príatelía, bratia, sestry, ale aj mnohé „deti moje“!

Prosím, nezabudnite, že sme v časoch socialistických, ateistických oficiálnych poriadkov, hrozieb, dozorov, zastrasovaní šli v živote evanjelického cirkevného zboru naplno, na doraz. Mali sme k tomu dosť slobody, lebo sme ju nečakali od tohto sveta, ale od Boha, a On nám ju dal! Nikdy na to nezabudnite, buďte hrdí na tú Božiu milosť, najmä vy, ktorí ste boli toho svedkami a účastníkmi!

Mal som dosť dobre zmapovanú situáciu v našej cirkvi, aj som ostarel, ale neviem o tom, že by niekde inde na Slovensku v evanjelickej cirkvi využili možnosti tých čias lepšie. Nepovedal som vám to skôr, lebo by to vyzeralo ako samochvála. Teraz vám to už povedať môžem. Boli ste hrdinovia. Nebáli ste sa a Pán Boh si svoje dielo ochránil. Som presvedčený, že ani dnes, či v cirkvi, rodine alebo v občianskom živote, nemôže vyjsť ani na hanbu, ani na žobrácku palicu, nech by boli podmienky akokoľvek ťažké, ten, komu sa chce robiť, vie robiť a ktorý ako základný predpoklad žije v zodpovednom vzťahu k Bohu, sebe, rodine a ľuďom vôbec. Ak niekomu dnes zdravie slúži a narieka, že nemá z čoho žiť, tak nech si tieto veci prekontroluje, či sú v jeho živote v poriadku.

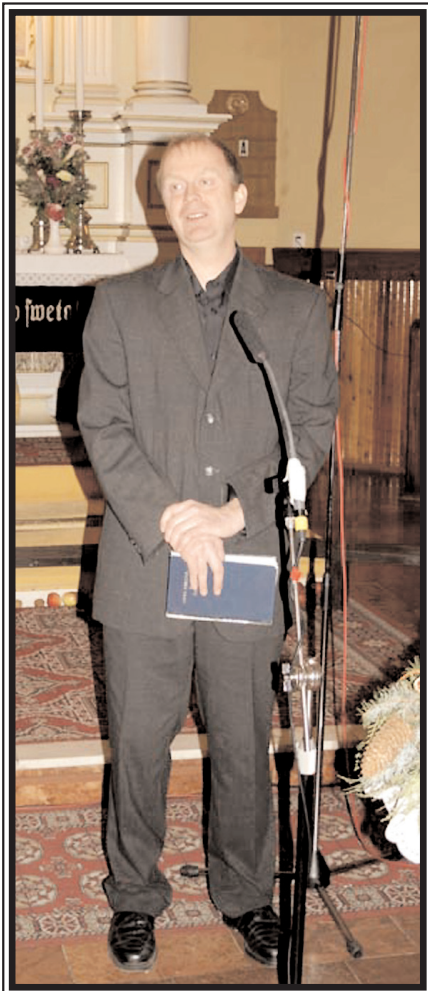
V Hanušovciach sa tradične vyrábala a predávala výborná zmrzlina. Mesto bolo tým známe. Dovoľujem si však tvrdiť, že v tých časoch v Československu, ale aj mnoho ľudí z celej Európy poznalo Hanušovce nad Topľou, učilo sa ich hľadať na mape, ale aj tam chodíť kvôli ev. cirkevnému zboru a najlepšiemu mládežníckemu spevokolu na svete. Rád poviem, že som sa mýlil, keď mi ukážete lepší, ktorý by sa v takých politických a spoločenských pomeroch pre cirkev tak vypracoval.

Myslím, že odkaz Jána Bohdana Hroboňa má trvalú platnosť a môže byť adresovaný nielen Hanušovčanom.

ŽELMÍRA MALATOVÁ
Košice

Vianočný koncert

Na 3. adventnú nedelu sme pripravili s našimi spevokolmi
– detským z EZŠ, mládežníckym a dospelým –
pre široké okolie a všetkých našich milých priateľov vianočné piesne.
Atmosféra pri Božom slove, vianočných básňach a speve bola jedinečná.
Vďaka Bohu za jeho prítomnosť.

Náš spevokol v Dolnom Kubíne

V sobotu 6. 1. 2007 na Zjavenie Krista Pána mudrcom navštívil náš zborový spevokol spolu s bratom farárom cirkevný zbor v Dolnom Kubíne.

Zúčastnili sme sa na bohoslužbách, náš spevokol spieval vianočné piesne a brat farár Ján Hroboň poslúžil kázňou slova Božieho.

Z tohto zboru pochádza naša nová sestra kapláňka Vierka Brtišová, preto sme radi spoznali jej najbližších a spoločenstvo, v ktorom vyrastala.

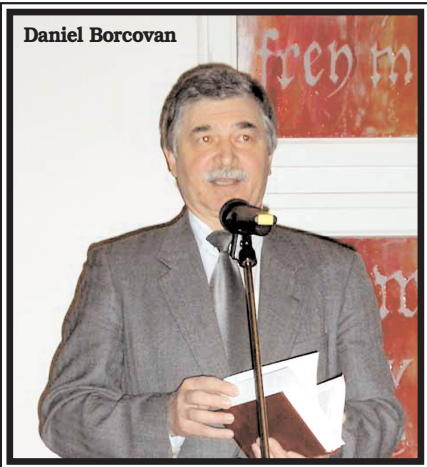
Domáci brat farár Rastislav Stanček nám porozprával o ich zbore pri spoločnom posedení v zborovej sieni, kde nám pripravili občerstvenie.

Sme im vďační za ich prijatie a pohostinnosť a radi privítame ich bratov a sestry v našom cirkevnom zbore.

SPOJENÍ S NEBOM

Daniel Borcovan

MUDr. Ján Žila

bolo mottom tohoročného novoročného modlitebného týždňa Evanjelickej aliancie, ktorý pripravila Estónska evanjelická aliancia.

Aj náš zbor prijal pozvanie k modlitbám AMOT 2007.

Vo štvrtok 11. 1. 2007 o 18.00 h v Biblickej škole sme sa spolu s bratmi a sestrami z našej a rímskokatolíckej cirkvi zišli na ekumenickom stretnutí pod názvom:

Sme spojení s nebom tým, že sme sa stali novým ľudom.

Všetkých prítomných privítal náš brat farár Mgr. Ján Hroboň, ktorý svojím predslovom navodil veľmi príjemnú atmosféru. Z nej sa odvíjal aj príhovor MUDr. Jána Žilu z rímskokatolíckej cirkvi, ktorý je „vzácnou dušou“ všetkých našich ekumenických stretnutí. Poznáme ho nielen ako dobrého lekára, ale aj dobrého človeka – kresťana, ktorému záleží na spolupráci a zachovaní dobrých vzťahov medzi naším cirkevným zborom a ich farnosťou.

Radi sme opäť uvítali medzi nami aj pána dekana Róberta Krajčíka, ktorý sa zamýšľal nad Markovým evanjeliom 1, 1–11.

Modlitebné stíšenie bolo rozdelené na

chvály, vyznania a prosby, zakončené Modlitbou Pánovou. Celý program spestril domáci spevokol a spevokol našich hostí.

Zbierka bola určená na podporu činnosti Evanjelickej aliancie SR. Stretnutie bolo veľmi príjemné, zakončené pozvaním na malé občerstvenie s osobnými rozhovormi. Práve tým sa upevňujú naše vzťahy a osobné priateľstvá. Myslím, že sme odchádzali spokojní, s dobrým pocitom z príjemne prežitého večera do svojich domovov. Za celý tento večer ďakujeme nášmu Bohu Otcu, Synu i Duchu Svätému, za Jeho požehnanie a Jeho vedenie.

DARINKA HUDECOVÁ

SPOMÍNAME NA PRIATEĽOV Z KÓREY

Denný tábor s kórejskými priateľmi pre konfirmandov a mládež, 31. 1. – 4. 2. 2007

Pred krátkym časom sa v našom zbere v Martine konal denný tábor pre mladých ľudí, na ktorom nechýbali ani naši priatelia z Kórey. Hlavnou témou tohto stretnutia bol text z Biblie: *A tak teda nie ste už cudzinci ani priselci, ale ste spoluobčania svätých a domáci Boží.* (Ef 2,19) Noví ľudia žiadny problém nerobili, veď sme si našli nových kamarátov. No predsa majú odlišnú kultúru a nie vždy ich človek vie pochopiť.

Je dosť ťažké opísať, čo všetko sme v tábore prežili, lebo také niečo je potrebné zažiť „na vlastnej koži“. Ale predsa to skúsím, aby som tak možno oslovila aj iných, ktorí tam chýbali a ten najbližší tábor si nedali ujsť.

Počas nádherných štyroch dní sme sa navzájom spoznávali, precvičovali kórejský šport taekwondo a tiež sme mohli spoznať kultúru kresťanov z Južnej Kórey. Zažili sme nielen kopeč zábavy, ale vyskúšali sme si aj prípravu na služby Božie. Niekomu sa to možno zdá ako nejaká „sucharina“ a pomyslí si, že to môže zažiť kedykoľvek a s kýmkoľvek. Je to síce pravda, ale nie celkom. Spoločenstvo je spoločenstvo a to má niečo do seba. Sú to mladí, ktorí vyznávajú toho istého Boha, ktorých spája tá istá viera v Ježiša, ktorí túžia po spoločenstve s mladými veriacimi a chcú sa naučiť niečo nové. A aby to neostalo len pri mojom „blabotani“, tak zámerne: skúste si prečítať a preložiť tento text: *Kro mro i žebuto nochirn weindo anio naknedo anio odžik sondotlqua tongilhan šminio hananime konsogira.* Tak ako? Myslím, že väčšina z vás ani nevie, čo sa tam píše a ako sa to má správne čítať. No vidíte, tak predsa sme sa len niečo naučili.

Tábor bol nabitý pestrým programom, aby sme sa ani na chvíľku nenudili. Kórejci nás naučili, ako sa správne cvičí taekwondo, aj keď si myslím,

že väčšia časť z nás ani netušila, čo to je. Každý deň sme sa naučili nejaké nové prvky a popoludní aj sami, keď nás možno nikto nevidel, skúšali.

Tiež sme spoznávali ich kultúru, čo je pre nich typické a čo naozaj zaujímavé. Vedeli ste napríklad, že kresťanstvo v Kórei pretrváva 120 rokov?

Ukázali nám svoje národné tance a kroje. A aby nám ostala aj nejaká pamiatka, tak sme si urobili praktický darček. Nádhernú šperkovničku z papiera. Ak niekoho poznáte, kto na tom tábore bol, rád vám ju ukáže.

Aby sme si vyskúšali aj praktickú službu a pomoc iným, boli sme v dedine Dražkovce, kde časť z nás vypomáhala s odhadzovaním snehu, s prácami, ktoré boli potrebné, a v kuchyni s prípravou obeda. Bol to čas, keď sa všetci citili užitoční a mohli zistiť, že každý jeden je dôležitý pre fungovanie Božej rodiny. Ochotné tety z Dražkoviec spolu s našimi a kórejskými dievčatami nám nachystali chutný obed. Po obede Kórejci predvedli taekwondo, zatancovali a zaspievali. No a to bol ďalší deň, ktorí sme spolu strávili.

Ale náš tábor mal aj svoj koniec. Nastal vedefu, keď sme sa napokon stretli na službách Božích a predvedli našim blízkym to, čo sme sa naučili na tábore, čo zažili a vyskúšali si. Služby Božie sa pripravovali so študentmi Biblickej školy.

Ešte stále si myslíte, že to môžete zažiť kedykoľvek a kdekoľvek? Určite nie. A ani my, čo sme to zažili, si to nemyslíme. Možno bolo pre nás ťažké sa rozlúčiť, ale vďaka láske, ktorá nás spája skrze Ježiša, veríme, že týmto táborom sa nič neskončilo. Ale, že práve všetko sa to ešte len pre nás začína. Nové skúsenosti, nové priateľstvá...

LUBICA POLAŠKOVÁ,
študentka Biblickej školy

CESTA DO EMAUS

Vincent Blažko

I ja som kráčal cestou,
 tou smutnou cestou do Emaus.
 S bolesťou v srdci
 na perách uzamknutý hlas.
 Kráčal som ako v snách –
 – veď spočívali na márach
 ostatky mojej matky.
 Len clivý spev
 nádejou pretkaných piesní
 tíško pohládzal
 srdce potopené v piesni.
 A potom popri nás
 Zasvietilo slovo milosti!
 V ňom vzkriesený Pán
 Pripojil sa tíško k nám.
 Zem sa rozlomila ako chlieb
 a v hrudách padala
 na smrťou vymeraný cieľ.
 Už zapadalo slnko nad nami
 keď moja cesta z Emaus
 žiarila matkinými očami.
 Svietila v nich jasom
 jej viera umocnená láskou.

PAMIATKE

ŽELMÍRY DUCHAJOVEJ-ŠVEHLOVEJ

Eva Gajdošová

Íst
 podopretá čerstvým ránom.
 v rodnom liste
 zapísaný máj.
 A paletou brodiť sa zaroseným chrámom,
 čo bzučí –
 jabloňový raj.

Íst
 nezmierená iba s málom.
 Na úmrtnom liste
 zaznačený máj.
 Farby tu nechať s pripraveným plátnom,
 čo mlčí –
 aj jabloňový kraj.

CESTY Z CESTY

Ondrej Nagaj

Ach, koľkokrát
som sa, Pane, potkol
na cestách,
čo nikam nevedli.
Toľko lásky
obliekol som do slov
z každého dňa
ako z nedelí.

A všetko to,
srdcom rozdávané,
nestvorilo míľniky.
Ja som sa len koril
láske, Pane,
vždy o jeden míľnik
pribitý.

Viem, že sa mi
moja cesta úži
a čím ďalej
viac je štrková.
Nuž daj, Pane,
ešte lásky užít,
ak nemôžem
ísť ju odznova.

HLA, CESTA

Milan Kraus

Hľa, úzka cesta... a jasne vyznačená,
Cesta nad všetky iné povýšená.
(A chodci kde sú, kde sa postrácali?)

Aj tesná brána prísna a jednosmerná,
Akoby sa vynárala z temna.
(Ale kto pýta sa, čo čaká ďalej za ňou?)

Nohy nerozhodné, krok nesústredený.
Či bude veľa tých, čo budú spasení,
(keď zatvoria sa dvere)?

Charta 77 o občianskych právach a náboženskej slobode

Dne 15. 10. 1976 byly ve Sbírce zákonů ČSSR (č. 120) zveřejněny „Mezinárodní pakt o občanských a politických právech“ a „Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech“, které byly jménem naší republiky podepsány v roce 1968, stvrzeny v Helsinkách roku 1975 a vstoupily u nás v platnost dnem 23. 3. 1976. Od té doby mají i naši občané právo a náš stát povinnost se jimi řídit. Svobody a práva lidí, jež tyto paktů zaručují, jsou důležitými civilizačními hodnotami, k nimž v dějinách směřovalo úsilí mnoha pokrokových sil, a jejich uzákonění může významně pomoci humánnímu vývoji naší společnosti.

Vítáme proto, že Československá socialistická republika k těmto paktům přistoupila. Jejich zveřejněním nám ale zároveň s novou naléhavostí připomíná, kolik základních občanských práv platí v naší republice zatím – bohužel – jen na papíře.

Zcela iluzorní je například právo na svobodu projevu, zaručované článkem 19 prvního paktu:

Desítkám tisíc občanů je znemožněno pracovat v jejich oboru jen proto, že zastávají názory odlišné od názorů oficiálních. Jsou přitom často objektem nejrozmanitější diskriminace a šikanování ze strany úřadů i společenských organizací: Zbavení jakékoliv možnosti bránit se, stávají se prakticky obětmi apartheidu. Státním dalším občanů je odírána „svoboda od strachu“ (preambule prvního paktu), protože jsou nuceni žít v trvalém nebezpečí, že projeví-li své názory, ztratí pracovní i jiné možnosti.

V rozporu s článkem 13 druhého paktu, zajišťujícím všem právo na vzdělání, je nesčetným mladým lidem bráněno ve studiu jen pro jejich názory anebo dokonce pro názory jejich rodičů. Bezpočet občanů musí žít ve strachu, že kdyby se projevíli v souladu se svým přesvědčením, mohli by být buď sami, anebo jejich děti zbaveni práva na vzdělání. Uplatnění práva „vyhledávat, přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem“ či „prostřednictvím umění“ (bod 2 článku 19 prvního paktu) je stíháno nejen mimosoudně, ale i soudně, často pod rouškou kriminálního obvinění (jak o tom svědčí právě probíhající procesy s mladými hudebníky).

Svoboda veřejného projevu je potlačena centrálním řízením všech sdělovacích prostředků i publikačních a kulturních zařízení. Žádný politický, filosofický či vědecký názor nebo umělecký projev jen trochu se vymykající úzkému rámci oficiální ideologie či estetiky nemůže být zveřejněn. Je znemožněna možnost veřejné obrany proti nepravdivým a urážlivým nařčením oficiální propagandou (zákonná ochrana proti „útokům na čest a pověst“, jednoznačně zaručovaná článkem 17 prvního paktu, v praxi neexistuje), lživá obvinění nelze vyvrátit a marný je každý pokus dosáhnout nápravy nebo opravy soudní cestou, v oblasti duchovní a kulturní tvorby je vyloučena otevřená diskuse. Mnoho vědeckých a kulturních pracovníků a jiných občanů je diskriminováno jenom proto, že před lety legálně zveřejňovali či otevřeně vyslovovali názory, které současná politická moc odsuzuje.

Svoboda náboženského vyznání, důrazně zajišťovaná článkem 18 prvního paktu, je systematicky omezována mocenskou svěvolí: oklešťováním činnosti duchovních, nad nimiž trvale visí hrozba odeřízení nebo ztráty státního souhlasu s výkonem jejich funkce: existenčním i jiným postižením osob, které své náboženské vyznání slovem či skutkem projeví, potlačováním výuky náboženství a pod.

Úryvok z Charty 77

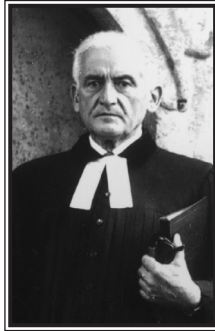
uverejňujeme

pri 100. výročí narodenia Ludovíta Vajdičku
a pri príležitosti 30. výročia jej vyhlásenia

Pred 100 rokmi sa narodil
ĽUDOVÍT VAJDIČKA
oblúbený martinský ev. a. v. farár, väzeň svedomia,
prekladateľ, cirkevný historik

21. 2. 1907 Pukanec – 25. 2. 1990 Martin

Bol oblúbeným kazateľom a budovateľom martinského evanjelického zboru, horlivým evanjelizačným pracovníkom, dôstojným nástupcom významných duchovných pastierov Ondreja Plachého, Jozefa Horvátha, Otta Škrovinu a Jozefa Bučku, ktorí sa nezabudnuteľným spôsobom zapísali do slovenských dejín ako budovatelia významných národných a kultúrnych inštitúcií, editori, vydavateľa a publicisti.

Gymnaziálne štúdiá absolvoval v Banskej Štiavnici (1926), teológiu v Bratislave (1930) ako študent profesorov Jána Jamnického, Jána Bakoša, Jána Kvačalu, Štefana Osuského a ďalších. Počas štúdiá teológie podnikol cestu do škandinávskych krajín, ktorá preňho znamenala mimoriadne obohatenie. Kňazskú skúšku vykonal v Prešove. Kaplánom bol vo Vrbovom a v Prešove. V rokoch 1931 – 1945 pôsobil ako farár v Lubine, kde sa popri bohatej duchovnej činnosti podieľal i na rozvoji česko-slovenskej vzájomnosti, organizovaní osláv na Javorine. Roku 1946 sa stal farárom v Martine, kde rozvinul bohatú vnútromisijnú a nábožensko-výchovnú prácu a postaral sa o opravu chrámu. Počas štúdií pracoval v študentských spolkoch, predsedal spolku teológov „J. M. Hurban“ (1929–1930). Kázaval v Bratislave, ale i vo Viedni, v Brne a v Prahe. Po celý život udržiaval intenzívne styky s českými duchovnými. Ako účastník protifašistického odboja bol na jeseň 1944 zatknutý a väznený gestapom. Počas komunistickeho režimu bol viackrát napadnutý cirkevnou vrchnosťou a musel sa zodpovedať za obsah modlitieb a kázni (napr. za kázeň na pohrebe spisovateľa J. Barča-Ivana). Roku 1962 na základe „dokazov“, ktoré zhromaždila Štátna bezpečnosť proti viac ako štyridsiatim evanjelic-

kým farárom z vtedajšieho Stredo-slovenského kraja v akcii IDEO-LÓGOVIA, Ľudovíta Vajdičku uväznili, vyšetrovali a súdili so skupinou evanjelických kňazov (P. V. Čobrda, F. Ruppeldt, J. Struhárik, O. Vizner, D. Banciková). Podľa historických prameňov (pozri Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry 3) išlo jednoznačne o politický proces, ktorý mal jednak oslabiť evanjelickú cirkev a súčasne pomôcť vtedajšiemu vedeniu Evanjelickej a. v. cirkvi odstrániť, resp. utlmiť vnútrocirkevnú opozíciu. Na základe falošných obvinení na Krajskom súde v Banskej Bystrici Ľudovíta Vajdičku nezákonne odsúdili za podvrtnú činnosť proti štátu na 12 mesiacov väzenia a zákaz vykonávať kňazskú činnosť. Po potvrdení rozsudku na Najvyššom súde v Prahe nastúpil r. 1963 výkon trestu do Valdic, kde vážne ochorel a bol vo väzenskej nemocnici. Na Veľkonočný pondelok 1963 pri vnútornom krvácaní natoľko zoslabol, že už nejavil známky života. Službukonajúci väzenský lekár dal príkaz, aby ho zanesli do márnice. Mladý lekár, ktorý ho pri výkone služby vystriedal, zistil, že žije. Energický zásah pomohol udržať Ľudovíta Vajdičku pri živote. Jeho rodina – v tom čase bez prostriedkov – musela nevyhnutnú transfúziu krvi uhradiť vysokou sumou. Koncom augusta 1963 bol podmienene prepustený, prežil ťažké roky, za duchovnú službu sa mu dostalo nezaslúženej nevďačnosti, neraz hrubej bezohľadnosti, pracoval spočiatku na JRD, neskôr na geodézii v Martine. V r. 1969–1978 bol farárom v Jablonovcach, odkiaľ odišiel na dôchodok do rodiska v Pukaneci. Počas duchovnej služby v Martine organizoval misijné programy a evanjelizačné týždne, vydával náboženské publikácie a výročné správy martinského evanjelického

zboru, prispieval do cirkevných časopisov. Prekladal náboženskú literatúru.

V pozostalosti Ludovíta Vajdička sa zachoval rukopis *Z môjho životopisu*, ktorý patrí k významným svedectvám o tom, ako sa komunistický režim vo svojom programe ateizácie spoločnosti usiloval rozložiť cirkvev deleními kňazov na pokrokových – vlasteneckých a „protivlasteneckých“. Ako je známe, v kresťanských dejinách Slovenska sa takéto rozčleňovanie vyskytlo aj v minulosti – v období zápasov o zachovanie identity evanjelických Slovákov v rámci uhorskej evanjelickej cirkvi. Príznačným je portrét „vlasteneckého“ prouhorského farára Rybku vo Vajanského románe *Koreň a výhonky*, ktorý sa pre modelovanie charakteru evanjelickeho farára stal významným negatívnym symbolom a v tomto zmysle i dôležitým duchovným a mravným posolstvom. Napriek jedinečnému Vajanského umeleckému portrétu „vlasteneckého“ prouhorského farára Rybku, ktorého charakter bol v osobitnej štúdií Jána Drobného na stránkach *Cirkevných listov* 1916 podrobený ostrej kritike: „*O Rybkovi čo povedať? Je to číro-čistá blasfémia, cudzoložstvo so slovom Božím.*“

Vajanského „Rybka“ – „*kápoť senioráta a možno i v dištrikte, to bol jeho plán*“ – z evanjelických dejín nevymizol. Aj komunistický totalitný režim rovnako ako predtým režim násilnickej uhorskej vlády usiloval sa rozdeliť farárov na prerezimných, pokrokových, vlasteneckých a na tzv. reakčných odporcov, respektíve kritikov režimu. Ludovít Vajdička vo svojom životopise o tom okrem iného hovorí: „Po roku 1949 sa musela v Martine aj cirkevnoborová práca obmedzovať. Posledný – v poradí tretí – evanjelizačný týždeň označený výpovedou 4M 23, 3 sa uskutočnil v dňoch 2.– 9. decembra 1951 v preplnenom chráme a prostredníctvom prenosu súběžne i v zborovom dome na tému *Stretnutie s Ježišom*. Počas týždňa vystúpili: *Stretnutie Ježišovo s milovníkmi pokoja* – J. Chabada; – *s rušiteľmi pokoja* – A. Žiak; – *s bohatými a chudobnými* – F. Ruppeldt; – *s pracujúcimi* – F. Ormis; – *s kajúcimi hriešnikmi* – V. Jerie z Časlavi v Čechách; – *so zradcom a zapieračom* – J. Cibulka; – *s nekajúcimi hriešnikmi* – J. Struhárik; – *s pokrytami* – G. Plavec; – *s pochybujúcimi a nerozhodnými* – Miroslav Krejčí z Prahy; – *s veriacimi a pokornými* – J. V. Hroboň; – *s radujúcimi sa* – P. Radoš; – *so zar-*

mútenými – L. Šeňsel; – *s reformátormi* – prof. R. Řičan z Prahy. Už 2. decembra na hlavných službách Božích kázal prof. R. Řičan. Posledný evanjelizačný večer evanjelizoval biskup Dr. P. Čobrda na tému *Stretnutie Ježišovo v cirkvi s tebou*. Už podľa zoznamu prednášajúcich vysvitá, že v tých pohnutých časoch mi záležalo na jednote cirkvi. Varoval som pred rozdeľovaním cirkevných pracovníkov na pokrokových a reakčných. Dom rozdvojený padá. Celé to delenie bolo na škodu cirkvi. Roku 1949 osobne som navštívil Jána Chabada v Slovenskej Lupči – vtedy už generálneho tajomníka. Priniesol som mu na schválenie dva svoje letáky: *Duchovné prebudenie a Naše utrpenie v tieni rozumu a vo svetle kríža Kristovho*. Pri tejto príležitosti som ho prosil – v prítomnosti M. Bágela, seniora – aby nedovoliť rozdeliť evanjelické kňazstvo na pokrokových a reakčných. Poukazoval som na možné veľké morálne a duchovné straty evanjelickej cirkvi. Zdôrazňoval som, že za tzv. pokrokovými kňazmi sa skrývajú mnohí falošní bratia, ktorí myslia na výhody, na vlastný prospech, na priazeň sveta, ale nie na prospech cirkvi. Budúcnosť ukázala, ako som nepochodil.“

Vedenie Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku varovanie Ludovíta Vajdička nevzalo na vedomie a delenie kňazov nielenže tolerovalo, ale vlastne akceptovalo: pokrokoví či vlasteneckí kňazi požívali dôveru režimu a snažili sa po rozpustení Spolku evanjelických kňazov na Slovensku (SPEVAK) vytvoriť novú kňazskú korporáciu, ktorá by bola mala spolupracovať s režimom. Aj Ludovít Vajdička mal byť pre myšlienku takejto korporácie získaný: „*Pred komárňanskou poradou, na ktorej bol utvorený ÚSEK (Ústredie slovenských evanjelických kňazov)*“, ako píše vo svojom životopise Ludovít Vajdička, navštívil ho v Martine predstaviteľ novotváraného spolku. „*Za prítomnosti Dušana Albinho ma požiadal,*“ pokračuje Vajdička, „*aby som prijal podpredsedníctvo v ÚSEK-u, že on bude predsedom. Vtedy pri dlhšom rozhovore za prítomnosti Dušana Albinho som ho upozornil, že som proti deleniu farárov na pokrokových a reakčných. Z tohto dôvodu som odmietol považovať biskupov Čobrdu a Ruppeldta za reakčných. Veď práve oni sa najviac v cirkvi zaslúžili v zápasoch o oslobodenie našej republiky spod nadvlády fašizmu, obaja boli v tých časoch prenasledovaní a väznení. Mienil som, že takéto rozdelenie oslabí cirkev. Roky 1968 a 1969 mi*

dali v tomto celkom za pravdu. Súčasne som sa domnieval, že ideový rozpor medzi stranou a cirkvou bude možné prekonať. Potom som môjmu návštevníkovi uviedol, že žiadnu funkciu v ÚSEK-u nehodlám prijať, lebo som sa dal do štúdia života a diela vynikajúceho teológa, editora tretej hallskej Biblie svätej, Juraja Petermanna, rodáka z Pukanca.“

Autor tejto štúdie vyslovuje domnienku, že Vajdičkovu odmietnutie účasti na budovaní ÚSEK-u mohlo patriť a s najväčšou pravdepodobnosťou bolo zaradené medzi argumenty, ktoré viedli k jeho označeniu „reakčný farár“ a nadväzne k vykonštruovaniu jeho obvinenia, k odsúdeniu a väzenskému trestu. Pre režim bol zaujímavý iba „prorézimistický, pokrokový, vlastenecký“ farár: pre komunistické záujmy nemožno byť a nebol žiaduci nezávislý cirkevný historik Ľudovít Vajdička a v tomto kontexte ani projekt výskumu života a diela dávneho Vajdičkovho pukanského spolurodáka Juraja Petermanna či kapitola k dejinám vydávania Pisma svätého, ktorá by mohla obohatiť tak duchovné dejiny Slovenska, ako aj dejiny knižnej kultúry na Slovensku. Vajdička svoje stanovisko voči ÚSEK-u nezmenil. Dal sa do práce na petermannovskej štúdiu, ktorá zásadne prispela k vytvoreniu súboru znalostí o trefom vydaní „hallskej“ Biblie svätej a svoj petermannovský výskum sústredil do viacerých publikačných iniciatív. S veľkým záujmom sa stretli jeho články Juraj Petermann a halská Biblia z roku 1766 (Cirkevné listy 1958, s. 44–46) a Slovák Juraj Petermann, sprievodca, učiteľ a kazateľ českých exulantov (Evanjelický posol spod Tatier 1961, s. 12–13). V nemeckom časopise Zeitschrift für Slawistik uverejnil významnú štúdiu o Jurajovi Petermannovi, rodákovi z Pukanca, ktorý pôsobil v Berlíne a v Drážďanoch a precíznu jazykovú redakciu sa zaslúžil v r. 1766 o nové (v poradí tretie) vydanie hallskej Biblie v „krásnej bibličtine.“

Ako je známe, vydanie hallskej Biblie – Beliány či Krmaniány, reprezentujúce vôbec prvé úplné vydanie Biblie svätej, ktoré na vydanie pripravili Slováci a ktoré podľa Mateja Bela *do-nieslo cirkvi viac duchovného požehnanie ako mnohé budovy z kameňa*, vyšlo v Halle v roku 1722 zásluhou Daniela Krmana a Mateja Bela. Druhé – menej vydarené vydanie, ktoré pripravil Samuel Trautmann – sa uskutočnilo v Bregu r. 1845. Aj na ďalšie vydanie bolo potrebné

čakať viac ako dvadsať rokov. Bolo v poradí tretie, vyšlo r. 1766, opäť v Halle, zásluhou a nákladom Franckeho sirotinca. A práve na tomto vydaní má najväčšiu zásluhu pukanský rodák Juraj Petermann, aj keď sa jeho meno vo vydaní vôbec nespomína. Podľa zistení Ľudovíta Vajdičku, ktorý preštudoval Petermannovu korešpondenciu s Andreasom Sebastianom Fabriciom, inspektorom Cansteinovho biblického ústavu (94 listov), ktorá sa zachovala v pražskom Pamätníku národného písemníctví na Strahove (sign. 2 E 43 a ďalšie), Fabricius požiadal o jazykovú korektúru pripravovaného vydania práve Juraja Petermanna, drážďanskeho farára, ktorého považoval za vynikajúceho znalca češtiny. Bol by si býval prial, aby bol Petermannovým menom signovaný i úvodný text vydania, podpísaný Jánom Teofilom Elsnerom. Juraj Petermann sa však rozhodol inak. Ako uviedol Ľudovít Vajdička, Fabriciovi napísal: „*Ja nie som za to, aby tam moje meno bolo. Ďakujem Pánovi, že ma touto prácou poctil. Ani na tom mi nezáleží, kto bude uvedený ako vydavateľ, či sirotinec alebo českí učitelia v Drážďanoch a v Berlíne, hlavne, aby sa Biblia dostala do rúk veriacich.*“

Petermann podľa Vajdičkových zistení vykonával pri príprave a vydaní tretej hallskej Biblie celý rad ďalších nezastupiteľných prác. Mal rozhodujúci podiel na konečnej voľbe predlohy, ktorou sa stala prvá halská Biblia svätá z roku 1722. Pri vykonávaní korektúr si počínal neobyčajne starostlivo. To viedlo „prípravný výbor v Halle“, ktorý bol spočiatku deprimovaný slabými korektorskými výkonmi českých študentov – Petermannových predchodcov, k presvedčeniu, že počiatočné neúspechy v príprave korektúr, ktoré sa viazali na prvé vytlačené hárky, Petermann prekonal a korektúru úspešne zavŕši. To sa podľa výskumov Ľudovíta Vajdičku jednoznačne podarilo.

Petermannova korektúra tretej hallskej Biblie sa nesústreďovala iba na zistené jazykové či tlačové chyby, ale bola vykonaná s prihliadnutím na množstvo súvislostí. Prejavilo sa to v Petermannovom úsilí porovnávať Belov a Krmanov preklad s inými českými biblickými vydaniaми, napríklad s Kralickou bibliou z roku 1596. Petermanna samého priviedla k intenzívnemu historicko-bibliografickému výskumu vydávania českých Biblií: v tomto rámci najdôležitejšie biblické vydania podrobne skúmal, excerpoval

Pastorálna konferencia 1941

Zľava: Ľudovít Vajdička, Peter Boor, Július Cibulka, Juraj Struhárik, Andrej Žiak

a recenzoval. V kontexte výskumu odmietol ako nesprávnu tézu Mateja Bela (ktorá pretrvávala až do 2. polovice 19. storočia – hlásil sa k nej napríklad Franko Viťazoslav Sasinek), podľa ktorej historicky prvotný preklad Biblie svätej pre Slovanov pripravil Hieronymus, prekladateľ Vulgáty. Ďalej navrhol, aby k tretej hallskej Biblii svätej bolo pripojené Informatorium biblicum, ktoré malo jej používateľovi ukázať, „*kde má hľadať v Biblii jednotlivé pravdy a dáta*“.

Vajdička Petermannove listy, ktoré písal inšpektorovi Fabriciovi, predstavil aj v ďalších významných súvislostiach. Upozornil na to, že obsahujú „*aj objednávky kníh, Biblií, kancionálov, ktoré potom privážal z Halle „zelený koč*“. Tieto stále objednávky a urgencye nám predstavujú Petermanna ako neúnauného zásobovateľa, ktorý sa stará, aby nielen zbor, nielen exulanti, ale aby aj doma, na Slovensku a v Čechách, dostali náboženské knihy, zvlášť Bibliu. Takto sa drážďanská fara“ – t. j. Petermannova fara (MK) – „*stala centrom kolportérov, ktorí sa rozchádzali po exulantských zboroch i do Čiech a na Slovensko, i do Lužického Srbska*.“

Citovaná Vajdičkova stať Slovák Juraj Petermann, sprievodca, učiteľ a kazateľ českých exulantov (Evanjelický posol spod Tatier 1961), je pre dejiny slovenskej knižnej kultúry tiež veľmi

významná. Na rozdiel od hallskej Biblie svätej sústreďuje sa skôr na Petermannovu kancionálovú tvorbu. Predstavuje Petermannov kancionál – nazývaný aj drážďanský – Hospodina srdcem i rty chválení (Drážďany 1748), ktorý zostavil z luteránskych a bratských prameňov a jeho cieľom bolo slúžiť náboženským exulantom Jednoty bratskej z Čiech a Moravy v Drážďanoch a na okolí. Vajdička na základe prameňov upozorňuje na jeho distribúciu do Čiech, ako aj na zákaz jeho šírenia, ktoré vydalo pražské konzistórium. Vo Vajdičkovom podaní plasticky vystupuje kolportér Čoudil, ktorý „*prnášal z Lužice a z Nemecka zakázané „kacírske“ knihy a ktorého v súvis s drážďanským kancionálom pražské konzistórium presne opísalo, ako vyzerala, aké znamienko má na tvári, ako si opatrne a zodnev počína. Že na vrchu v koši má niekedy hus inokedy tabak, akoby to predával, a na spodku v koši zakázané knihy; aby nepadol do podozrenia, na ruke má prehodený ruženec. V známej a smutnej histórii „poslední písmáci před soudní stolicí“ je aj Čoudil medzi súdenými a odsúdenými na smrť...“*

Rudolf Košťál, autor monografie Biblia u nás (1989), vysoko ocenil Vajdičkov petermannovský výskum, ako aj jeho petermannovské state. Podľa Košťála Vajdička Petermanna pre Slovákov

doslova objavil a zaslúžil sa o to, že dejiny vydávania Biblie Slováckmi môžu s istotou uvádzať, že „*Petermann veľmi svedomito vykonal celú korektúru a zaslúžil sa o veľmi dobré a obľúbené vydanie tejto Biblie, ktorá aj neskôr slúžila za vzor, ako doznáva ďalší vydavateľ Michal Semian v predhovore – pozri Semianovo prešporské vydanie Biblie z r. 1787 na str. 4: „Jeden každý očite môže vidieť, že toto vydanie onomu hallskému z r. 1766, poslal poslednému, ohľadne pagín alebo strán v tom je podobné, že na každej je toľko veršov a toľko riadkov, koľko ich je v hallskom vydaní. To sa stalo preto, aby tí, ktorí azda k tomu hallskému privykli, majú v ňom miestnu pamäť (localem memoriam), aj v tomto vydaní to všetko na svojom mieste mohli nájsť. Tak napríklad kto vie, na ktorej stránke, na vrchu v prostriedku alebo na spodku stojí tá alebo oná reč Písma, ten i keby si dobre zapamätal kapitoly alebo verše, ľahšie to nájde v tom vydaní, ku ktorému privykol než v niektorom inom.“* Z tohto Semianovho svedectva vidno, že tretie vydanie hallskej Biblie bolo rozšírené, obľúbené a biblišti ho radi používali a z neho sa učili.

Vajdička o svojich petermannovských výskumoch vo svojom životopise zaznamenal: „*Pozhľadával som všetko, čo bolo popísané o ňom a čo on napísal. Zaujali ma a sprevádzajú ma životom jeho slová, ktoré po latinsky a po nemecky poznačil pod svoju podobizeň vo svojom kancionáli Hospodina srdcem i rty chválení – slová vzácné, hlbokú pravdu obsahujúce: Quid rependam Amatori, qui elegit pro me mori, ne dupla morte morer! (Ako sa odvdáčim tomu, ktorý ma miluje a volil namiesto mňa umrieť? – Kiežby som s ním mohol umrieť tiež!).“* Sú to pozoruhodné slová historika duchovných evanjelických dejín a súčasne historika knižnej kultúry, ktorý dal prednosť historickému výskumu pred kariérou vo vlasteneckých – pokrokových kruhoch vedenia ÚSEK-u, respektíve vtedajšieho vedenia Evanjelikej a. v. cirkvi na Slovensku. Historik

nemôže Vajdičkovu rozhodnutie hodnotiť negatívne. Práve naopak: musí ho vysoko vyzdvihnúť a zvýrazniť neobyčajne zaujímavú črtu Vajdičkovu protikomunistického odporu: na protest proti vývoju v živote evanjelikej cirkvi odišiel – obrazne povedané – do virtuálneho „exilu“, do historického prostredia náboženských exulantov Jednoty bratskej do Berlína a do Drážďan, aby spolu s nimi (ako ich historik) prežil neobyčajné starosti a problémy ľudí vo viere verných, oddaných, a predsa bitých – hnaných – tak svetskou, ako aj cirkevnou mocou obdobia protireformácie. Tento vnútorný exil Vajdička prežil napokon v dobrom. Napriek väzenskému utrpeniu na rozdiel od tzv. pokrokových či vlasteneckých kňazov zanechal o svojom vernom účinkovaní pamiatku verného a statočného duchovného pastiera, a navyše skvelý historiografický plod: portrét výnimočného Slováka – kazateľa Slováka, biblištu, hymnológa a básnika, Juraja Petermanna.

Na záver tejto pukansko-martinskej eseje podčiarknime vo Vajdičkovom vlastnom životopise príznačnú otázku naplnenú pokorou vyslobodených – slobodných učeníkov Kristových: „*Čo si mám uvedomiť*“ – pýta sa Ľudovít Vajdička – „*keď som si poznačil svoj životopis na papier? Bože, odpusť, ak som nepamätal na slová Ježišove: Tak aj vy, keď vykonáte všetko, čo vám bolo prikázané, povedzte: Neužitoční služobníci sme! Bože, odpusť, ak ma nevedli slová apoštola Pavla: Nebudne žiadostivi márnej chvály, popudzujúc sa a závidiať si navzájom (G 5, 26)... Hodno je pamätať a pripomínať si stále odkazy našich básnikov, Andreja Sládkoviča:*

Obetuj sa len, veď v tom sa snuje všetko, čo človek žitím menuje... i Pavla Országha Hviezdoslava: Srdce moje, biedne srdce, dospelo si, dotúžilo doráňané v vlastnej hrudi, ach, a jak je v biedach samé, chceš ukájať, však ni nevieš, ku ktorej prv siahnuť rane!“

MILOŠ KOVAČKA

Kapitola, ktorú uverejňujeme pri 100. výročí významnej osobnosti duchovných dejín slovenského evanjelictva, predstavuje výťah zo širšie koncipovanej štúdie Miloša Kovačka *Pukanec v dejinách slovenskej knižnej kultúry* (Ľudovít Vajdička, Július Cibulka, Ivan Kadlečík), ktorá odznela na medzinárodnej vedeckej konferencii Dejiny knižnej kultúry Levíc a okolia (Levice, november 2005) a bola pripravená na publikovanie pre vedecký zborník Slovenskej národnej knižnice, ktorý vychádza viac ako tri desaťročia pod názvom Kniha. Štúdia vyšla v ročníku 2006.

PRÍHOVOR K SPOLUVÄZŇOM V TÁBORE GESTAPA V SENICI N. MYJAVOU Štedrý večer r. 1944

*Nebojte sa, narodil sa vám dnes Spasiteľ, ktorý je Kristus Pán.
Nebojte sa, veď zvestuje vám radosť veľkú.*

L 2, 11

Ludovít Vajdička na fare v Jablňovciach

Bratia a sestry! Platí to aj nám? Či mi tu v tejto našej cele môžeme myslieť na radosť? Či môžem hovoriť a zvestovať vám radosť, keď prežívame smutné, ťažké, ba strašné dni vo väzení, keď s obavou sa každý večer pýtame, čo nám nastávajúca noc prinesie, čím nás prekvapí, či sa na dvore väznice neobjaví v noci čierne auto a neodvezie niektorého z nás na odstrel? Keď sa i vy, moji spoluväzni, pýtate v duchu: Ako nám ty teraz môžeš hovoriť o radosť, keď ti najnovší väzeň priniesol správu, že ti otca pochovali, že ti žena ťažko psychicky onemocnela, že tvoje štyri deti sú odkázané na lásku, pomoc a súcit dobrých ľudí?

Ide o zvláštnu radosť, radosť veľkú, anjelskú, ktorá sa dnes zvestuje celému svetu a ktorú ani väzenie, ani mreže, ani týranie – Dušana Smatanu z Myjavy zo mlyna skoro na smrť ubili, na čo sa museli ísť dívať dvaja väzni) – ani nemoc, ani smrť nemôžu oslabiť a potlačiť. Táto radosť, ktorá sa dnes zvestuje celému svetu, blaží, teší a kriese k novému životu srdcia všetkých veriacich, ranených, rozptýlených po horách i dolinách, po celom svete, utiahnutých, vzdychajúcich i žalostiacich, po rozválaných mestách i vyrabovaných dedinách, kajúcich v tmavých väzeniach a vzdychajúcich v nemocniciach. Táto veľká radosť, ktorá patrí všetkým

ľuďom na svete a platí pre všetky časy, je základom pravých Vianoc.

Túto anjelskú radosť vianočnú najkrajšie vyjadril a najplnšie vystihol vo svojom chválospeve anjelský chór: „Nebojte sa, zvestujem vám radosť veľkú... Narodil sa vám dnes Spasiteľ... Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj ľuďom dobrej vôle...“ I dnes môžeme hovoriť o tejto veľkej radosťi aj tu v tejto našej cele, lebo aj my tu sa spoločne pripájame k anjelskému chóru a spolu s ním plesáme: Sláva na výsostiach Bohu, na zemi pokoj, v ľuďoch zaľúbenie.

Aj tu v tejto cele – vlastne skladovej pivnici páchnucej chlórovým vápnom, chorobnou vlhkosťou, aj tu v dnešnej vojrovej záplave znie nám a patrí aj nám radostný anjelský vianočný slávospev, ktorý po prvýkrát zaznel nad betlehenskou maštalkou.

Ale predsa v tomto našom súžení nás to núti pýtať sa: Či aj nám v tejto našej biede patrí anjelská zvesť vianočná?

Vianočné evanjelium (L 2, 1–14) nás o tom chce poučiť aj uistiť.

Anjeli zaspievali tento chválospev nad maštalkou betlehenskou, nad najbiednejším príbytkom pastierov, nad dlhou cestou ustatým a bezohľadným odmietaním usúženým, nad usťvaným mladým manželským párom – tam v Betleheme, kde nebolo miesta pre nich, nad matkou, ktorá prekonávala pôrodné bolesti, nad Máriou. A anjeli spievali tento chválospev Bohu, ktorý tak divne vedie a skúša v trápení a biede, v súžení a o hladu. Tak to bolo v Betleheme a tak je to aj dnes – aj pri nás. Bieda betlehenská je vlastným symbolom Vianoc. A my tu dnes v našej cele oslavujeme Pána Boha, že náš spasiteľ nám hneď pri narodení ukázal, ako treba prekročiť prah najväčšej ľudskej biedy, najväčšieho súženia, ako si privlastnil najväčšiu chudobu, poníženie, potupenie, aké ani tí najbiednejší nepoznali a nepoznajú – poníženie a potupenie až po gótsky kríž. Ale práve táto cesta vedie k víťazstvu! Áno: Sláva na výsostiach Bohu! – i za toto poníženie, práve za to poníženie betlehenského dieťaťa!

Vianoce nás učia vo všetkých časoch za každých okolností mať radosť v Bohu, ktorý je taký veľký, vznešený a mocný, ktorý ako prostriedky k víťazstvu používa nielen šťastie a blaho, ale skôr veľkú biedu a súženie, hlad a poníženie, aby práve v tom dokázal svoju lásku, svoju vernosť. Povedal: Na svete súženie mať budete, ale dúfajte, ja som premohol svet. A je to i pre nás potrebné povzbudenie a vážne upozornenie, aby sme sa aj my tu v tomto lágri – vo väzení, v našom súžení, ako v prvý Vianoce v Betleheme, s našim poníženým betlehenským dieťaťom i s jeho matkou Máriou naučili práve veriť a všetko poníženie a súženie premáhať, aby sa tu naša viera v Boha dokázala. A keby sa nám ako zle viedlo, narodené betlehenské dieťa nás volá, dieťa ponížené, položené do jasiel nás volá, aby sme sa aj my pripojili k anjelskému chóru, anjelskému chválospevu: Sláva na výsostiach Bohu! Radujme sa, lebo narodil sa nám Spasiteľ! Na zemi pokoj!

Pokoj! Na zemi, nielen v nebi, pokoj! Práve tu vo väzení, keď si predstavíme tie strašné koncentračné tábory, keď myslíme na všetkých našich bratov, týraných a väznených, si uvedomujeme, že pokoj je veľkým darom pre ľudstvo a že po ňom teraz túži celý svet a s ním aj tábor usúžených a ubitých.

Sláva na výsostiach Bohu, ktorý nám pokoj dáva v narodenom Spasiteľovi v Betleheme, pokoj celému dnešnému vojnovu zbedovanému i nášmu hriешnému srdcu. A nezabúdajme, že pokoj na zemi sa rodí v srdci. Čo pomôžu človeku i tie najpriaznivejšie okolnosti a pohodlie, ak nemá pokoj v srdci? A naopak, ani tie najkrutejšie okolnosti nám nemôžu uškodiť, nemôžu nás zvrátiť, ak máme pokoj v srdci, ktorý nám dáva Boh, a to pokoj skrze Krista zvestovaný v anjelskom chválospeve v Betleheme.

*Predniesol väzeň Ľudovít Vajdička
asi 25-tim spoluväzňom z Lubiny,
zo Starej Turej, Myjavy, Malaciek,
Brezovej a Košarísk*

SPOMÍNAM NA MÔJHO DOBRÉHO OTCA...

Ivan Vajdička

**Ludovít Vajdička s kaplánom Pavlom Uhorskaiom
Pohreb Maríny Olgy Horváthovej
Národný cintorín v Martine**

Svoje detstvo – prvých 8 rokov – som prežil v Lubine pod Javorinou, kde otecko pôsobil od roku 1931. Bola to čisto evanjelická obec. K cirkevnému zboru patrilo niekoľko filií na kopaniciach. Cirkevný zbor bol všestranne rozvinutý: pôsobila nedeľná škola, dorast evanjelickej mládeže (DEM), Združenie evanjelickej mládeže (SEM), Slovenská evanjelická jednota (SEJ). Fungovala i trojtriedna evanjelická škola a škôlka pre deti, v ktorej pôsobili sestričky diakonisy. Pracoval aj ochotnícky divadelný krúžok – dodnes si pamätám na predstavenie Maríny Havranovej. Keď otecko chodil odbavovať pobožnosti na kopanice, bral nás so sebou – v lete na koči, v zime na saniach, čo bol pre nás vždy zážitok.

Ako „farské deti“ sme boli však ostro sledovaní. Pamätám sa, ako prišiel do dediny kolotoč, ešte na ručný pohon – hore na plošine museli niekoľkí ručne točiť, aby sa ostatní mohli odviezť. Kolotočiarí lákali deti tak, že tí, ktorí sa chceli zadarmo odviezť, museli si to odpracovať točením. Keďže sme sa báli pýtať od rodičov peniaze na kolotoč, ponúkli sme sa, že si zvezenie odpracujeme. Samozrejme, že to požalovali rodičom a boli sme pokarhaní.

Okrem pekných spomienok mi ostala aj jedna veľmi zlá, na ktorú sa dodnes živo pamätám. V októbri 1944 Gestapo zobralo z Lubiny 20 chlapcov ako odvetu za partizánske akcie skupiny Miloša Uhra (inak otcovho konfirmanda) a odviezli ich do „lágru“ v Senici. Medzi nimi odvedli aj otca. Maroš a ja sme už chodili do školy. Pretože otec sa chcel s nami rozlúčiť, prišla pre nás slúžka v sprievode dvoch SS-manov so samopalmi. Pred farou stáli ďalší dvaja samopalníci a v kuchyni ešte dôstojník SS s pištoľou, ktorý bol veľmi neprijemný. Iba vďaka dôstojníkovi wehrmachtu, ktorý bol vtedy ubytovaný na fare a krotil SS-manov, sa otec mohol pomodliť a rozlúčiť sa s nami. Tretí brat Dušan mal vtedy 4 roky a najmladší Lubo necelých 6 mesiacov. Mama sa z toho psychicky zrútila. Aj keď sa cez deň usilovala nedať najavo svoj žiaľ, v noci som sa budil na jej usedavý plač. Veľmi jej vtedy pomáhala diakonisa sestra Betka. Na základe výzvy v rozhlase prišla otcova sestra, naša krstná mama, a odvieďla mňa s Dušanom

do Jablňoviec (vtedy Horný Almáš) s tým, že tam budeme bezpečnejší a mama sa tým uľahčí. Najstarší Maroš a najmladší Lubo ostali s mamou v Lubine.

V Jablňovciach sme prežili frontové útrapy: už na Štedrý večer sa na kopci nad dedinou, ktorý sa nazýval Hrobľa, objavili sovietske tanky a začali strelbu na pozície Nemcov na náprotivnom kopci. Strelý lietali ponad školu, kde sme bývali – krstný otec bol kantor a učiteľ v evanjelickej jednotriedke. Museli sme sa odobrať do pivnice. Napred do malej, ktorá bola pri škole, potom do väčšej, ktorú mali susedia poniže, kde nás bolo asi 20. Tu sme strávili skoro tri mesiace, pretože front sa trikrát presúval. Raz boli v dedine Sovieti, raz Nemci. Koncom marca nás evakovali do Žemberoviec, kde sme sa dočkali oslobodenia.

Otec aj v gestapáckom väzení ostal verný svojmu poslaniu a každý večer sa so spoluväzňami modlil. Na Štedrý večer si pripravil a predniesol kázeň. O tom som sa nedozvedel od neho, ale od spoluväzňa – inak člena komunistického strany, ktorý ho prišiel navštíviť už do Martina.

Od roku 1946 otec nastúpil na faru do Martina po p. farárovi Jozefovi Bučkovi, ktorý zahynul v koncentračnom tábore. Na prvých šesť rokov v Martine mám tiež veľa pekných spomienok. Aj v martinskom zbore bola rozvinutá činnosť s mládežou: nedeľná škola, DEM, SEM. V evanjelickej zborovom dome fungoval aj ochotnícky divadelný súbor. V pamäti mám predstavenie, v ktorom vystupovali Eugen Medek či Igor Galanda – neskorší profesionálni divadelníci.

Zbor organizoval aj evanjelizačné týždne (až do r. 1951), na ktorých sa zúčastňovali aj kazatelia z Čiech i zo zahraničia (Nemecko, Dánsko, Švédsko). Aj tu sme chodili s otcom na filie – do Dražkoviec, Diakovej či na Bystričku, kde odboval pobožnosti. Na Bystričke sme boli pozvaní p. Alicou Masarykovou do bývalého prezidentského sídla na čaj, na čo mám dodnes milú spomienku.

Opať však uvediem jednu spomienku veľmi neprijemnú: Po skončení vysokej školy a dvoch mesiacoch v zamestnaní som musel v septembri 1961 nastúpiť na vojenskú prezenčnú službu na dva roky, pretože na Lesníckej fakulte zrušili vtedy vojenskú katedru a absolventi si museli prezenčku „odkrútiť“. Koncom marca 1962 sme boli s práporom (slúžil som u tankistov) na ostrých strelbách vo vojenskom priestore Libava na Morave. Po týždni sme sa vracali k útvaru. Bolo prekrásne jarné počasie a viezli sme sa na otvorených nákladných autách – „vetrieskach“ – cez Makov na slovensko-moravskom pomedzí. Bolo to práve na Veľký piatok a kysucké dediny, cez ktoré sme prechádzali, boli sviatočne vyzdobené. Pretože som splnil strelbu ako veliteľ tanku na „výtečnú“, veliteľ mi sľúbil na Veľkú noc „opušťák“ a tešil som sa domov. Keď som v sobotu prišiel na faru, našiel som len najmladšieho brata Milana (mal vtedy 12 rokov) a babku Terenóvu (maminu mamu), ktorá sa o neho starala. Dozvedel som sa, že otca zaistilo ŠTB a je vo väzení v Banskej Bystrici a mama je na psychiatrii v Bratislave. Nevydržala psychickú záťaž po otcovom uväznení a najmä následné návštevy ešebákov, ktorí ju presvedčali o otcovej protištátnej činnosti a žiadali ju, aby vydala protištátne materiály či dokonca vysielacku. Maroš bol vtedy už zamestnaný v bratislavskom rozhlase, Dušan ešte študoval v Prahe na Lesníckej fakulte a Lubo na Elektrotechnickej priemyslovke v Bratislave.

Otec bol odsúdený a neskôr väznený vo Valdiciach, kde mu na Veľkonocný pondelok r. 1963 praskol žalúdočný vred (trpel dlhšie na dvanástnikovej vrede) a krvácal do žalúdka. V bezvedomí ho preniesli na ošetrovňu, kde väzenský lekár vyhlásil, že mu niet pomoci. Bol tam však aj druhý lekár, MUDr. Janeček z Brna, ktorý si odpykával trest za to, že bez súhlasu rodičov operoval dieťa vysokého funkcionára „štátostrany“ a to zomrelo. Ten zariadil transfúziu – krv museli doviezť z Jičína – a následný prevoz do nemocnice. Vďaka jeho zásahu otec prežil a dožil sa 83 rokov.

Týmto všetkým chcem dokumentovať otcovu mimoriadnu vieru a oddanosť Všemohúcemu. Vždy v ťažkých chvíľach nám hovoril: „Pán Boh verných opatrí!“

Opatroval ho po celý plodný život a verím, že opatruje aj nás.

Eva Groh z Košíc, naša verná čitateľka, nám poslala rozsiahly materiál, ktorým náš zborový časopis i náš zborový spevokol upozornila na jubilejný rok 2007:

Rok Paula Gerhardta

(12. 3. 1607 Gräfenhainichen – 27. 5. 1676 Lübben)

Paula Gerhardta si kresťanský svet váži ako vynikajúceho nemeckého básnika. Do svetového duchovného i do slovenského evanjelického povedomia vstúpil ako autor jedinečných kresťanských piesní. V slovenskom evanjelickom speve mali oddávna výnimočný kredit. Zostavovatelia Cithary sanctorum i Zpěvníka evanjelického ich do týchto kancionálov zaraďovali s najväčšou radosťou. V slovenskom Evanjelickom spevníku, ktorý používame na našich službách Božích, má podľa bibliografie Evy Groh, ktorá s milovanými Gerhardtovými piesňami od detstva rástla, pozoruhodný počet – 16 piesní. To svedčí o veľkej vážnosti nemeckého kresťanského hymnológa v slovenskom evanjelickom prostredí.

Eva Groh o piesňach Paula Gerhardta hovorí ako o „piesňach radosti pre ťažké časy“. Vďačne s ňou súhlasíme, veď dobre vieme, akým ťažkým storočím bolo pre Európu i Slovensko, osobitne pre slovenské evanjelictvo, dramatické 17. storočie: čas tridsaťročnej vojny, stavovských povstaní, odopierania náboženskej slobody. Paul Gerhardt aj uprostred týchto zápasov hľadal Ježiša Krista – svojho Pána, radosť svoju, a prostredníctvom svojich piesní nám zanechal radostné piesňové posolstvo: celkovo 139 piesní. Boli uverejnené v mnohých nemeckých i rozličných iných inorečových spevníkoch. Eva Groh z nich niektoré, doteraz neprekladané, preložila do slovenčiny.

Pri príležitosti 400. výročia narodenia autora Nemecká evanjelická cirkev vyhlásila jubilejný rok Paula Gerhardta.

PIESNE PAULA GERHARDTA V EVANJELICKOM SPEVNÍKU

- 6 Čím môžem Ťa privítať
- 17 Prečo stojíš vonku, Pane
- 54 Pri jasliach stojím pokorne
- 86 Baránok hľa nesie viny
- 102 Ó hlava ubolená
- 105 Pane, tisíckrát vítam Ťa
- 153 Vstaň, srdce s radosťou
- 176 Ó najsladšia moja radosť
- 256 Zavítaj z trónu svojho
- 341 Dakujte, Bohu vzdajte česť
- 381 Oslávme Pána všetci, čo ho ctíme
- 396 Zlatistý slnka jas nad krajom
- 409 Ach, jak všetko podivne
- 503 Bohu zver svoje cesty
- 546 Trepezlivosť mať musíš
- 556 Jak pekne je v manželstve

PREČO STOJÍŠ VONKU, PANE...

Paul Gerhardt

Prečo stojíš vonku, Pane,
oddávna zaslúbený?
Teba, Ježiši, čakáme,
príď k nám, Pán požehnaný!
Daj do srdca radosti,
pomôž v každej úzkosti,
zahoj všetky srdca rany,
Pane drahý, milovaný!

Mnohé rany a bolesti
trápia ma vo dne, v noci,
mnoho vo mne hriechov, zlosti,
o milosť preto prosím.
Ty mi, Kriste, ulaviš,
v zármutku ma potešíš,
najmä svedomie zmietané
len Ty upokojíš, Pane.

Všetku radosť, potešenie
mám len v Tebe, Ježiši,
v Tebe nájdem utíšenie,
poklad srdca najdrahší.
Kriste, Svetlo z výsosti,
smutné chvíle rozjasni
a keď ku mne smrť prikročí,
nech Ťa uzrú moje oči.

Potešme sa, Pán sa blíži,
zaplesajme radostne,
nezúfajme v svojom kríži,
Krista vďačne vítajme!
V ústrety mu vyjdíme,
jeho chrámom sa staňme,
dušu celú Mu otvoríme.
Vstúp náš Spasiteľ, zvolajme.

T 24, ES 17

Hľadajme Gerhardtove piesne
a spievajme ich s Evou Groh:
www.paulgerhardtjahr.de
www.paul-gerhardt.de
www.kirchehoechstenbach.de
www.paul-gerhardt-gesellschaft.de

Príčiny zla

Ludia budú totiž sebeckí, milovníci peňazi, chvastaví, spupní, rúhaví, rodičom neposlušní, nevďační, bezbožní, neláskaví, nezmierliví, ohovárační, nezdržanliví, bez lásky k dobru, zradcovia, nerozvážni, nadutí, milovníci skôr rozkoši, ako Boha. Budú sa tváriť pobožne, ale silu pobožnosti budú popierať.

Apoštol Pavol takto vystríha svojho „pravého syna vo viere“ Timotea vo svojom druhom liste. Paradoxné na tom je, že tento list, ktorý bol napísaný už v najranejšom období kresťanstva, vystríha pred hrozbou ľudských nerestí, ktoré dôverne poznáme aj po takmer dvoch tisícročiach. A práve vo výpočte mnohých týchto nerestí možno práve dnes nájsť pôvod prevažnej väčšiny svojich problémov, svojho nešťastia.

A za najväčšiu zo všetkých nerestí by som označil práve tú prvú nerest – sebecktv. Podľa môjho skromného úsudku práve tá je pôvodcom mnohého zla, ba pôvodcom všetkých ostatných, ktoré sú vymenované apoštolom v 2.–5. verši tretej kapitoly.

Ak sa podrobnejšie zamyslíme nad stavom, aký vládne dnes a veľmi sa nelíši od stavu, ktorý je opísaný v liste Timoteovi, pridáme na to, že aj láska k peniazom, aj chvastanie, spupnosť, rúhanie, neposlušnosť a všetky ostatné možno pripísať práve sebecktvu, láske k samému sebe. Pokiaľ človek doslova trpí takouto vlastnosťou, znamená to nepochopenie jedného zo základných zmyslov života, nepochopenie nášho poslania. Taký človek si zrejme neuvedomuje, že keby nebolo ľudí navôkol, nebolo by možné ani sa s kým merať v množstve svojich peňazí, ani sa pred kým chvastať, ani byť komu neposlušný, neláskavý, nezmierlivý. Sme tu jeden pre druhého a sami osebe nemáme možnosť presadzovať sa ani zo stránky pozitívnej, ale ani z negatívnej. Pokiaľ niekto neuznáva kresťanské princípy a zastáva iný názor na život, s veľkou pravdepodobnosťou uznáva také teórie, akou je napr. darwinizmus. Lenže aj tá hovorí, že človek je tvor spoločenský a ďalšie teórie to rozvíjajú až do takej podoby, že tvrdia, že človek sa nedokáže realizovať sám osebe a prostredníctvom samého seba a ani sa sám nedokáže progresívne vyvíjať. Z toho vyplýva, že aj naoko protichodné filozofie a názory majú niečo spoločné, niečo nevyvrátené, niečo zjednocujúce, niečo nesebecké, čo dodáva tomuto prieniku punc ľudskosti.

Ak sa vrátime k sebecktvu, ktoré som na začiatku označil za prapôvod mnohého zlého, skúsme sa najskôr pozrieť sami na seba. Koľkokrát sa nám stalo, že sme si nedokázali odoprieť istú výhodu, istý postoj a pritom sme si mnohokrát ani neuvedomili, že ide len o malichernosť, ktorú keď nedosiahneme, vôbec neovplyvní náš život, jeho kvalitu, neukráti nás o naše pohodlie, o výhody, o postavenie, ani o nič podobné. Koľké malicherné hádky v našom živote sa udiali len preto, že sme tvrdojšie obraňovali svoj názor na mnohé veci, ktoré sa nás vlastne ani netýkajú a na ktoré ani len nemáme vplyv. Ale názor sme si obhájili. A to aj za cenu, že sme si pohnevali blízkeho, priateľa, známeho.

Zamyslíme sa aj nad tým, ako takéto nepodstatné medziľudské rozpory dokážu rozdrbiť vzťahy v rodinách, medzi skutočne najbližšími osobami. Rodina pritom dáva základ celej spoločnosti a úroveň jej kvality sa prejavuje i navonok a znásobuje sa množstvom podobných rozporov v rodinách, tvoriacich celú spoločnosť. Potom sa nemôžeme diviť ani tomu, že nielen jednotlivci, nielen rodiny, nielen určité skupiny, ale ani celé národy nedokážu vzájomne komunikovať v pokoji, keď základom každej takejto rozhádatej spoločnosti sú rozhádani, sebeckí ľudia.

A predstavme si situáciu, ktorá nie je výnimčnou, keď k obhajovaniu svojich postojov pridáme svoju lásku k peniazom. Už len tento ďalší demotivačný element v komunikácii dokáže od medziľudských až po medzinárodné vzťahy agresívniť riešenie problémov až do takej miery, že namiesto úst začnú hovoriť zbrane...

A keby sme aj nad ostatnými nerestami, ktoré vymenoval apoštol Pavol, hlboko zamysleli, po čase by sme v každom prípade prišli k spoločnému menovateľu, k spoločnému pôvodcovi – k ľudskej sebeckosti.

Pomáhajme si preto navzájom a otvárajme oči tým, ktorí nevidia, lebo sú zahľadení príhlbokou do seba.

BRAT PETER

VÝROČNÁ SPRÁVA 2006

Uplynulý kalendárny rok 2006 bol pre náš cirkevný zbor mimoriadny a preloMOVý. 17. januára odišiel ku svojmu nebeskému Otcovi brat farár Ján Bohdan Hroboň. Rozlúčka s ním sa niesla v duchu vďačnosti za jeho požehnanú službu. V preplnenom chráme sa stretli nielen domáci viery, ale aj mnohí zo zborov, kde pôsobil, biskupi, seniori, farári, hostia zo zahraničia, predstavitelia rôznych cirkví či verejného života. Aj na tomto mieste vyslovujeme poďakovanie bratovi farárovi za jeho požehnanú prácu v našom cirkevnom zbore. Jeho strata je pre nás všetkých veľmi citeľná.

Aj napriek tejto smutnej udalosti pulzoval život v našom cirkevnom zbore neobvyčajne čulo, pripravili sme celý rad jedinečných aktivít. Prv než sa k nim podrobnejšie dostanem, chcem spomenúť ešte jednu veľmi dôležitú udalosť – zvolenie nového presbyterstva, dozorcú, poddozorcu a kurátora. Voľba prebehla 23. apríla. Som rád, že sa bez problémov našli bratia a sestry ochotní zastávať túto čestnú funkciu a tiež, že celá táto voľba od výberu kandidátov až po inštaláciu novozvolených presbyterov prebehla pokojne a kultívovane. Doterajším presbyterom, bratovi dozorcovi i kurátorovi, sme poďakovali za ich službu na slávnostnom zasadnutí presbyterstva. Od novozvolených presbyterov očakávame nové impulzy a iniciatívu pri práci v našom zbore. Prvý takýto impulz vzišiel v podobe vyhlásenia zbierky na výmenu okien na fare. Zbierka bola nad očakávanie úspešná, vyniesla takmer 350 000 Sk. Ukázala, že členovia nášho zboru sú solidárni s jeho potrebami a úlohami a sú ochotní ho finančne podporovať. Túto udalosť vnímam ako dôležitý signál aj do budúcnosti.

V súlade s programom na rok 2006 sme opäť kládli dôraz na misiu. V priebehu januára a februára podnikli naši mladí štyri misijné cesty do Ruska a Litvy, USA, na Kóreu a na Ukrajinu. Osobitným prínosom je pre náš zbor misijný projekt realizovaný v spolupráci s cirkevným zborom Dongan v Souli. Pokračoval návštevou desiatich mládežníkov z tohto zboru. Táto návšteva priniesla impulz k stretávaniu, k ranným modlitbám, ktoré sa začali 4. marca v piatok o 6.00 h. Počiatkový záujem síce opadol, ale aj tak sa pravidelne stretáva okolo desať modlitebníkov každý piatok. Spoluprácu s kórejskými priateľmi chceme rozvíjať aj naďalej.

Dôležitými misijnými iniciatívami boli aj rodinné služby Božie, ktoré sa konali raz v mesiaci, a satelitná evanjelizácia Pro Christ v marci, ktorá sa tešila značnému záujmu. V spolupráci s Evanjelicou základnou školou sme pripravili rodinné služby Božie zamerané na finančnú pomoc pre Malawi, kde sa vyzbieralo 27 000 Sk.

V spolupráci s Biblickou školou a našimi americkými partnermi zo St. Andrew's sa uskutočnila Letná biblická škola, na ktorej sa zúčastnilo vyše 300 detí. V nadväznosti na túto akciu sme pripravili pre deti z nášho zboru sobotné predpoludnie v septembri. K veľmi vydareným podujatiam patrili aj dorastový a konfirmačný tábor v Janoškovom dome začiatkom júla. Z tridsiatich mladých, ktorí sa na ňom zúčastnili, pätnásť sa pravidelne schádzajú na obnovených piatkových stretnutiach mládeže. S pekným záujmom sa stretol aj gospelový koncert 1. októbra a gospelový festival, ktorý pripravila mládež z cirkevného zboru Háj v spolupráci s našimi mladými.

Z ďalších aktivít misijného charakteru treba spomenúť návštevu deviatich bratov a sestier partnerského cirkevného zboru z Hogeveenu. Opäť medzi nás zavítala sestra Dorothea Hansen z Nemecka, niekoľko skupín hostí z USA a brat farár Bengt Block zo Švédska.

Aj keď sme misijným aktivitám venovali nemálo času, prostriedkov a síl, pre zborové spoločenstvo ako celok nepriniesli taký úžitok, aký by sme si želali. Nepodarilo sa nám zastaviť klesajúcu tendenciu účastníkov nedeľných služieb Božích a rovnaká tendencia sa prejavuje aj na rodných službách Božích. Neosvedčil sa ani projekt Awana pre nedeľnú besiedku. Počiatočný záujem detí opadol a napriek viacerým iniciatívam sa nám nedarí získať väčší počet detí. Rozhodli sme sa preto vrátiť ku klasickému programu nedeľnej besiedky a hľadáme spôsoby, ako podchytiť záujem detí a rodičov.

Na zborovom presbyterstve začíname formulovať novú víziu pre náš cirkevný zbor. Jej zmyslom je zapojiť čo najviac ľudí do aktívnej účasti na živote spoločenstva. Zostavujeme pracovné skupiny pre každú oblasť činnosti zboru. Zároveň však vnímame potrebu zorganizovať naše zborové spoločenstvo okolo cieľa, ktorý by určoval jeho službu a zdynamizoval celý zbor. Už dlhšie vnímame v našom spoločenstve ochotu navzájom si pomáhať a bolo by dobré iniciovať vznik tzv. podporných skupín pre ľudí v núdzi nielen materiálnej, ale aj citovej, duševnej, fyzickej atď., teda pomoc pre mladé rodiny, rozvedené manželstvá, pre ľudí v závislostiach atď. S tým súvisí aj potreba primeraného vzdelávania, zameraného najmä na praktickú stránku tejto pomoci. V rámci presbyterstva sme uskutočnili anketu „Ako vnímame náš zbor“, ktorá ukázala potrebu takéhoto vzdelávania ako najaktuálnejšiu úlohu a potom pravidelné stretávanie a vyhodnocovanie práce vedúcich skupín. Ukazuje sa tiež, že popri starostlivosti o zahraničné návštevy by sme nemali zanedbávať starostlivosť o domá-

cich viery. Nanovo by sme sa mali vrátiť k tábore pre deti, rodiny, k vikendovým stretnutiam, zborovým dňom či vzdelávacím seminárom.

Nepodarilo sa nám doriešiť ani otázku personálneho obsadenia, teda jednu z kľúčových pre budúcnosť zboru. Odchodom sestry kapláanky Katky Suchej sa táto otázka stala ešte naliehavejšou. Vďaka Bohu, že do nášho zboru nastúpila sestra kapláanka Vierka Brtišová. Stále však je veľmi potrebný ešte jeden kaplán, ideálne by bolo, keby mal cirkevný zbor odvahu pozvať ešte jedného farára, čo by bolo systematickejšie a dlhodobejšie riešenie. K zmenám došlo aj v zborovej diakonii. Jej vedúca L. Taškárová sa stala riaditeľkou Domova dôchodcov v Sučanoch, naďalej však zabezpečuje opatrovateľskú a ošetrovateľskú službu, návštevnu službu prevzala sestra Darinka Hudcová. Do tejto služby treba zapojiť čo najviac nových dobrovoľných spolupracovníkov.

K pozitívam patria určité znaky oživenia spoločenstva mládeže jednak v skupinách, ktoré sa už stretávajú, ale formuje sa aj nová, verím, že perspektívna skupina, ktorá sa začala stretávať v piatok. V tomto spoločenstve vznikla aj nová hudobná skupina. V spolupráci so študentmi Biblickej školy chceme iniciovať program voľnočasových aktivít pre mladých aj v priebehu týždňa. K pozitívam patrí aj vznik troch modlitebných skupín matiek a pokračujúce ekumenické stretnutia najmä s rímskokatolíckou cirkvou.

Už tradične dobrú prácu koná náš zborový spevokol. Vystúpil na festivale kresťanských spevokolov v Budapešti, v cirkevných zboroch Necpaly a Slovenské Pravno. Ani jedno významnejšie podujatie v našom zbere sa nezaobišlo bez spevokolu. Poslúžil aj pri bežných službách Božích či ekumenických stretnutiach. Má tendenciu rásť kvalitou i počtom a myslím, že patrí k ozdobám nášho zborového života. Pod vedením brata Korečka vznikla aj nová spevácka formácia. V spolupráci s americkými priateľmi sa v lete usku-

točnil seminár pre dirigentov spevokolov Turca.

V septembri sme si na slávnostných službách Božích a spomienkovej akademii pripomenuli 220. výročie narodenia a 140. výročie smrti Karola Kuzmányho za účasti hostí zo Sliezska, brata biskupa Mišinu, predstaviteľov mestských a kultúrnych inštitúcií. Pri tejto príležitosti bola odhalená pamätná tabuľa a busta na priechli obnoveného gymnázia. Treba ešte spomenúť už tradične pozoruhodnú výzdobu kostola pri Poďakovaní za úrody i na Vianoce, stretnutie s Jitkou Petrikovichovou pri jej osemdesiatke, predstavenie knihy Zuzky Bukovskej „Rozdané zostáva“. K stabilne dobre fungujúcim patrí aj spoločenstvo ručných prác, ktorého vedenie po Marienke Lajčiakovej prevzala Vierka Marečková. Na stabilnej úrovni sa držali aj Biblické hodiny. Kvôli nedoriešenému personálnemu obsadeniu sme sa nedokázali viac venovať našim fíliám. Sme však radi, že sú ochotné a nápomocné pri mnohých podujatiach v našom zbere. Veľký deficit vidím v oslovovaní mladých ľudí – jednak mladomanželov, ktorí uzatvárajú manželstvo v našom chráme, a tiež pri krstoch či v Evanjelickej základnej škole. Aby sme posilnili naše zborové spoločenstvo, musíme im venovať osobitnú pozornosť. Tak pomôžeme aj nedelnej besiedke.

Sme vďační za náš zborový časopis. Vyšiel v šiestich číslach, z toho boli dve dvojčísla. Aj za aktivity Združenia evanjelickej inteligencie Liptovsko-oravského a Turčianskeho seniorátu či už v našom zbere, alebo mimo neho.

Prebíhali aj rôzne športové aktivity, činnosť spoločenstva YMCA a ďalšie podujatia.

V spolupráci s Biblickou školou a Evanjelickou základnou školou vnímame potrebu intenzívnejšej komunikácie, čo sa začalo uskutočňovať účasťou riaditeľov v presbyterstve i na mimoriadnych pracovných poradách. EZŠ stojí pred akútnou potrebou nových priestorov, o čo by sme sa mali čo najviac zasadzovať. Mys-

lim, že by bolo dobré vnímať Biblickú školu a EZŠ nie ako samostatné a od zborového života izolované časti, ale ako integračnú súčasť zborového života. Veď pokiaľ je primárnym poslaním cirkevného zboru prinášať evanjelium slovom i skutkom, vidíme práve cez projekty týchto škôl, ako výrazne sa rozšíril dosah evanjelia nielen v našom meste.

K hospodáreniu cirkevného zboru odznie ešte osobitná správa. Sme radi, že napriek veľkej investícii do výmeny okien nezápasíme s nedostatkom financií. Medzi aktuálne úlohy chceme zaviesť aj nový spôsob tvorenia rozpočtu, ktorý by viac zohľadňoval konkrétne ciele zboru a zároveň by sa naplnil formou konkrétnych záväzkov, ktoré by na seba boli ochotní naši členovia zobrať.

Skompletizovali sme elektronickú evidenciu členov a v tomto roku bude zisťovať tzv. živú evidenciu, teda s kolkými môžeme reálne počítať ako aktívnymi. Chceme vydávať propagačný materiál a zasielať ho aktívnym i potenciálnym členom.

Ako vidno z tohto výpočtu, minulý rok bol naozaj intenzívny. Stojíme pred novými výzvami a úlohami, a nie malými. Treba spraviť všetko pre rast zborového spoločenstva ako celku. Je isté, že bez modlitieb, trpezlivej a vytrvalej práce to nepôjde. Som presvedčený, že máme potenciál aj vynikajúce podmienky na to, aby sme sa o to naplno zasadili. Myslím, že v dnešnej, pre našu cirkev neľahkej dobe má poctivá zborová práca o to väčší význam.

Na záver chcem poďakovať všetkým spolupracovníkom, bez ktorých by toto dielo nebolo možné. Rovnako Biblickej škole, ZEŠ za korektnú spoluprácu. Nádovšetko však Pánu Bohu za jeho milosť, pomoc a požehnanie, ktorým nás správdzal. Nech je Jeho meno oslávené aj cez našu nedokonanú službu a nech spočinie Jeho nová milosť na spoločenstve nášho zboru, aby mohol žiť Jemu na česť a chválu a mnohým na záchranu.

JÁN HROBŇ
zborový farár

ZBOROVÝ KONVENT A ČO ĎALEJ?

Každoročne sa v prvých mesiacoch roka uskutočňuje zborový konvent, ktorý posunie aspoň raz v roku dôstojnú rovínu služieb Božích do akejsi pozemskejšej roviny – roviny hospodárskej. Nevidím v tom nič zlé, pretože aj tá hospodárska časť problémov patrí k bežnému životu tak súkromnému, ako aj zborovému. Nemalé finančné prostriedky sa pravidelne na konvente odsúhlasujú, zhodnocujú a navrhujú. Konkrétne v našom zbere hovoríme rádovo každý rok približne o čiastke 2,5 milióna korún. Asi toľko finančných prostriedkov je potrebné vynaložiť na všetky položky, aktivity a na všetko ostatné, čo sa v tomto našom spoločnom malom svete počas roka udeje. Zámerne som použil prívlastok „spoločný“, pretože tento malý svet sme si zvolil za svoj spoločný my sami a dobrovoľne.

Čo to vlastne znamená, že sme si niečo zvolili dobrovoľne? V hrubých rysoch to znamená, že sa dobrovoľne podvoľujeme určitým spoločným zásadám, princípom, zákonitostiam väčšieho celku a dobrovoľne sa teda stávame jeho súčasťou. Byť časťou väčšieho celku znamená nielen pasívne sa zaradiť do štatistik, byť iba štatistickou jednotkou pri ročných hláseniach, ale prispieť do celku aj niečím viac ako len pasívnou účasťou. Sme ľudia rôzni a máme aj rôzne schopnosti a možnosti. Nieкто vie pekne recitovať, nieкто pekne spievať. Nieкто zase dokáže perfektne zorganizovať väčšiu skupinu ľudí a nieкто vie pomôcť svojimi úžasnými manuálnymi zručnosťami. Väčšina z nás však dokáže okrem týchto darov poslúžiť aj inak. Áno, nebojím sa hovoriť aj o otázke finančnej. Ako som na začiatku spomenul, každoročne schvaľovaný rozpočet sa rádovo pohybuje okolo 2,5 milióna korún. To sú výdavky na energie, výdavky na mzdy, výdavky na opravy, na investície, ale v neposlednom rade aj výdavky na našu najdôležitejšiu činnosť – na naše misijné aktivity. Každý rok musíme s poľutovaním konštatovať, že na tieto aktivity zostáva úboho malá čiastka v porovnaní s ostatnými nákladmi. V konkrétnych číslach to predstavuje len okolo 4 % z objemu celkových nákladov. Na druhej strane všetky tieto výdavky treba vykryť určitými príjmami. Je úžasné, že sa to v konečnom dôsledku napokon vždy podarí. Zdá sa mi však pasívne,

ak každoročne očakávame, či všetky milodary, ofery a cirkevná daň dokážu pokryť to, čo nás v tom-ktorom roku čaká.

Určite by mnohí z nás privítali väčší počet zborových akcií, milých a príjemných posedení, kultúrnych programov a mnohých iných aktivít, konaných na slávu Božiu a v znamení lásky, ktorou sme boli obdarení. A mnohí by sme privítali aj viaceré aktivity, ktoré by nás zviditeľnili aj pred ľuďmi tam „za plotom“, aktivity, ktoré by prilákali mnohých nesmelých, mnohých len tak naoko evidovaných, ale aj mnohých zvedavých, ba aj nevedome nepravých. Ale kde na to vziať? Obligátna otázka. Lenže aj odpoveď na túto otázku je veľmi obligátna: DAT..., presnejšie povedané DAROVAŤ!

Odpoveď je teda v nás, v našej schopnosti solidarity s celkom, do ktorého sme dobrovoľne vstúpili a stali sa jeho organickou súčasťou. Odpoveď je v našej schopnosti potlačiť sebeckosť v nás. Dokážať sa v niektorých veciach uskrnňiť, dokázať si niektoré maličkosťi odoprieť a odpustiť.

Viem si napríklad živo predstaviť, ako úžasne by sa plánovali mnohé aktivity na nastávajúci rok s vedomím, že máme cca 2800 evidovaných veriacich a že aspoň väčšina z týchto duší sa zodpovedne postaví k našim spoločným problémom a svojim prísľubom sa zaviazá okrem offer alebo milodarov a daní prispievať aj pravidelnou čiastkou. Tak sa už plánovať dá a dokonca na úrovni. Neborili by sme sa so strachom, či tento rok budú ľudia na službách Božích takisto štedrý ako vlni, alebo či bude rok ťažší a my si budeme musieť odoprieť napríklad detský tábor, pomôcky na detskú besiedku alebo nejakú nevyhnutnú opravu.

Zrejme by sme sa spoločne a úprimne dokázali tešiť z toho, čo sme dosiahli spoločným úsilím, čo sme dosiahli väčšou skromnosťou, menším sebeckom, väčšou štedrosťou. Nie je to pre nás nič nové, veď sme to už neraz dokázali. Len tomu chýbala pravidelnosť a vytrvalosť.

Skúsme teda konať, a nie hovoriť. Podporíme náš zbor svojimi nápadmi, svojimi príspevkami a podieľajme sa skutočne aktívne na Božom diele, ku ktorému sme boli pozvaní.

BRAT PETER

UDALOSTI ZO ŽIVOTA NÁŠHO CIRKEVNÉHO ZBORU V JANUÁRI A FEBRUÁRI 2007

- V dňoch 10.–14. januára sme mali modlitebné stretnutia v rámci Aliančného modlitebného týždňa. 11. januára bolo v Biblickej škole takéto stretnutie aj s bratmi a sestrami z rímskokatolíckej cirkvi.
- 14. januára sa uskutočnili po službách Božích voľby biskupa VD. Na túto funkciu boli nominovaní dvaja kandidáti: Mgr. Dušan Cina, farár z Kukovej, a Mgr. Jaroslav Matys, farár zo Spišskej Novej Vsi. Nebol zvolený ani jeden z navrhovaných kandidátov. Nové voľby budú oznámené Biskupským úradom VD ECAV.
- V nedeľu 21. januára popoludní sa uskutočnilo v Biblickej škole spomienkové stretnutie pri 1. výročí odchodu do večnosti brata farára Jána Bohdana Hroboňa, ktoré bolo navštvienené vo veľkom počte. Krátka spomienka bola aj na hlavných službách Božích a po nich položenie venca na hrob J. B. Hroboňa na Národnom cintoríne.
- V týždni modlitieb za jednotu kresťanov sme boli pozvaní do rímskokatolíckeho kostola v Martine k spoločným modlitbám dňa 24. januára.
- 26.–28. januára 2007 sa uskutočnilo v rímskokatolíckom kostole na Severe Modlitebné trojdnie matiek.
- 9. februára sa konal v hoteli Stavaindustria 1. ples Evanjelickej základnej školy v Martine.
- V dňoch 31. januára až 4. februára 2007 sa uskutočnil denný tábor s priateľmi z Južnej Kórey pre konfirmandov a dorast. Téma tábora bola: „Nie ste cudzinci, ale domáci Boží“. Desiati mladí priatelia z partnerského zboru Dongan v Souli s bratom farárom Ko z Bratislavy a niekoľko našich mladých bratov a sestier pripravili tento tábor a venovali sa našim konfirmandom a dorastencom 5 dní. Tábor vyvrcholil mládežníckymi službami Božími v nedeľu o 16.00 hod. v Biblickej škole. Po nich bolo neformálne stretnutie pri čaji a pohostení. Ďakujeme všetkým, ktorí zobrali na večeru a obed našich kórejských priateľov, alebo akýmkoľvek spôsobom prispeli k zdarnému priebehu tábora. Vďační sme predovšetkým Pánu Bohu za Jeho požehnanie celého tábora.
- V nedeľu 25. februára sme mali Výročný zborový konvent, na ktorom odzneli správy revíznej komisie, hospodárskej komisie a správa o bohoslužobnom živote za rok 2006.
- Na nedeľu 4. marca plánujeme spomienkové popoludnie o 14.00 hod. v Biblickej škole pri príležitosti 100. výročia narodenia brata farára Ľudovíta Vajdičku, ktorý pôsobil v našom cirkevnom zbore v rokoch 1946–1962.

V našich časoch majú ľudia príliš chladný vzťah k náboženstvu a k svätým veciam vôbec.

Už ani v sedliackych chalúpkach nie je taká úcta k náboženstvu, ani taký prejav úcty k Božstvu, ako by mal byť. Čo teda? Či budeme verejne schvaľovať toto zanedbávanie ako niečo užitočného, plodného a dôstojného pre človeka? Či budeme takto odvracať myseľ a city od týchto posvätných vecí, že sa už budeme triasť, ak počujeme od chlapcov čo len meno Boh, a budeme si myslieť, že je to škodlivé vzdelaniu ducha? Sme my len smiešni ľudia! Smiešne sú pedagogické zásady, ktoré kážu, aby sa robila neviem aká osobitná príprava s deťmi predtým, ako by po prvý raz čo len počuli meno Božie, a ktoré odporúčajú, a to akoby veľmi užitočné a prospešné opatrenie, nedovoliť deťom chodiť na sväté zhromaždenie.

S týmto som nikdy nesúhlasil.

JÁN SEBERINI, 1810

VEĽPIESEŇ

Martin
2006

TRETIA BÁSEŇ

- 6 Kto to vystupuje z púšte
ako dymové stĺpy,
rozvonlavajúce myrhou a kadidlom,
všetkými vonnými práškami
kramára?
- 7 Hľa, lôžko Šalamúnovo!
Šesťdesiat hrdinov je vókol neho
z hrdinov Izraela.
- 8 Každý z nich vládne mečom,
cvičení sú v boji.
Každý má svoj meč pri boku
kvôli nočným postrachom.
- 9 Kráľ Šalamún si spravil
prenosný trón z libanonského dreva.
10 Jeho stĺpy zhotovil zo striebra,
baldachýn zo zlata,
sedadlo z purpuru,
jeho vnútro je vylóžené ebenom.
- 11 Vychádzte, dcéry jeruzalemské, hľadte, vy dcéry sionské,
na kráľa Šalamúna s korunou,
ktorou ho matka korunovala
v deň jeho svadby,
v deň, keď sa zo srdca radoval.

1s. 5.0. 5. 2.7. 8.4

MARTINSKÝ EVANJELIK

Časopis Evanjelického a. v. cirkevného zboru v Martine.

Redakčná rada:

Ján Hroboň, Mária Hroboňová, Peter Ďurík, Miloš Kovačka, Alžbeta Stančevová-Kátlovská.

Vychádza šesťkrát do roka.

Redakcia a administrácia: Ev. a. v. farský úrad v Martine, Memorandové námestie

www.ecavmt.sk, www.bsmt.sk, www.ezsmt.sk

Registračné číslo: FKOMT 94/01176